

„Legyetek bajtársiasak, emberszeretők, katonáitokat, leendő beosztottjaitokat becsüljétek meg, tisztességesen bánjatok velük... Gyűlölködést ne szítsatok egyetlen szomszéd nemzet ellen sem, mert itt, a Kárpát-medencében élünk ezer éve és még élni fognak utódaink több ezer éven keresztül... A mi eszméinket vegyétek át, legyetek utódaink, mi ígérjük, hogy benneteket mindig támogatni fogunk munkátokban, amennyiben a haza és a parancsnokaitok ezt kívánják!”
(A Zrínyi Média legújabb kötetének „fülszövege” Szende László nyugállományú ezredesét, egykori ludovikás akadémikust idézi.)

A „ludovikás” kifejezés az idők folyamán a magyar köztudatban összeforrt a férfiasság, a hazaszeretet és az önfeláldozó bátorság fogalmával. Kik voltak ezek a bátor, fegyelmezett, nagy tudású és művelt, magasan képzett katonák, és kik az ő kései utódai? Róluk, egykori és mai ludovikásokról szól ez a könyv.

A kötet megvásárolható a Zrínyi Média könyvszerkesztőségében.

ELSŐ KÉZBŐL A HADERŐRŐL!

magyar HONVÉD

www.honvedelem.hu

A Honvédelmi Minisztérium magazinja – 2011. október XXII. évf. 10. szám – 390 Ft

HELIKOPTERES KIEMELÉST KÉREK!

Fotó: Tóth László

Kőbe vésve, bronzba öntve A HÁZIEZRED EMLÉKMŰVE

Győr történelmi belvárosában, a Káptalan-dombon (vagy régebbi, inkább helyben ismert nevén: Szent-dombon) álló székesegyház déli falán 1927. november 13-án avatták fel a császári és királyi 19. gyalogezrednek, illetve az alakulat 9731 hősi halottjának emléket állító domborművet. A város teljes joggal érezte magáénak az 1734-ben alapított ezredet, hiszen katonáinak jelentős része Győrből és környékéről származott.

– Korántsem példa nélküli, de viszonylag ritka, hogy katonai témájú emlékmű kapjon helyet egy templom falán. Az avatóünnepségen Papp Kálmán (1886–1966) soproni plébános, későbbi győri megyéspüspök mondott beszédet, mások mellett annak a Klempe Kálmán címzetes tábornoknak (1868–1940) a jelenlétében, aki a tizenkilencesek utolsó parancsnoka volt, majd pedig Győr vármegye katonai parancsnokának tisztét töltötte be, s haláláig a városban élt. A győri háziezred első világháborús szerepvállalása egyébként Galíciában vette kezdetét, és a Piave deltájában ért véget; azon kevés alakulatok közé tartoztak, amelyek nem estek olasz fogságba. Az ezred tábori lelkeseként – Szentgothárdnál – éppen Papp Kálmán olvasta fel a fegyverletételi parancsot. 1918. november 18-án lépték át a magyar határt, Győrbe másnap este érkeztek – mesélte Tóth Vilmos történész.

Maga a mű Horváth Adorján (1874–1943) munkája; a győri szobrász mozgalmas csatajelenetet mintázott meg, míg a díszes keretet a neves kőfaragó dinasztia tagja, Birkmayer László készítette. A kor emlékműveinek patetikus stílusában készült alkotás az ezrednek az 1916. évi orosz offenzíva idején, Brodinalól vívott ütközetét tárja elénk: a jelenet központi alakja a támadást vezénylő ezredparancsnok, aki elszántan, kardjával előremutatva rohamoz katonái élén, miközben átveszi a csapatzászlót az ellenség lövedékétől földre rogyó zászlóvivőtől. Mögötte kürtös fújja a riadót.

A katonák hősiessége, önfeláldozása azonban hiábavalónak bizonyult. A veszteségek óriásiak voltak, amelyet elsősorban a hadvezetés, illetve az általuk erőltetett taktika számlájára kell írunk. Utóbbiról, illetve annak következményéről Julier Ferenc (1878–1944) ezredes – aki maga is frontszolgálatot teljesített a Nagy Háborúban, a két világháború között pedig elismert katonai szakíróként és hadtörténészként tevékenykedett – így írt: „Csapataink az orosz hadszíntéren dívó szokás szerint nem hagyták el a gondjaikra bízott állást, tehát nem vonták ki magukat a pergőtűz alól, hanem az állásokban maradtak az orosz tüzésérgé celtáblái gyanánt és ott pusztultak el. Az orosz gyalogságnak már nem volt nehéz az életben maradni, de elkáult védőrség legázolása. Ez magyarázza meg minden képzelet felülmúló veszteségeinket. Tartalék nem volt elegendő, hogy ellentámadással helyreállítsa a megrepedezett csatafrontot. Majdnem az egész erő az első vonalban állt. Semmi esetre sem lett volna az orosz támadásnak nagy sikere, ha mi az első vonalat csak gyengén szálljuk meg vagy legalább a pergőtűz beálltakor kiüritjük, és helyett a haderőink felét vagy harmadát, hátul összefogva, az állásokba betörő oroszra intézendő ellenlökésre használjuk fel. Az »utolsó emberig« kitaró legjobb csapatok hasztalanul vérezték el, vagy estek fogságba.”

A domborművet körülölelő díszes kereten feltűnik a magyar korona, nem véletlenül: a háborúban ugyanis a 19. gyalogezred tulajdonosa nem más volt, mint IV. Károly (1887–1922), az utolsó magyar király. Győr amúgy is a Habsburg-házhoz erősebben kötődő városaink sorába tartozott: IV. Károly például 1921 őszén, második visszatérési kísérlete során a helyiek rendkívül lelkesen fogadták. Az ezred emlékműve egyébként az 1922-ben elhunyt uralkodó előtt is tiszteleg, erről tanúskodik a dombormű felirata: „Öfelségének IV. Károlynak, Magyarország vértanú halálát apostoli királyának, legfelsőbb hadurának és ezredtulajdonosának, valamint az 1914–1918. évi világháborúban, vitéz ezredének a dicsőség mezején Istenért, Királyért és Hazáért elesett 9731 hősenek emeltette a volt G.S. és K. Károly király nevét viselő győri 19. sz. gyalogezred. 1734–1918. Hiába omlott volna e sok vér?”

8

NEHÉZ KÖRÜLMÉNYEK
KÖZÖTT, 4200 KILOMÉTERRE
MAGYARORSZÁGTÓL
DOLGOZNAK AZ
AFGANISZTÁNI HADSZÍNTÉREN
SZOLGÁLATOT TELJESÍTŐ
MAGYAR KATONÁK.
MEGLÁTOGATTUK ŐKET,
AKIKNEK JÓ HÍRÉT
ÉS MUNKÁJÁT MÁR AZ ISAF
MINDEN NEMZETISÉGE
ISMERI.

4 2500 kilométer: a katonai életpályamodell, jövőképet bemutató országjárás első szakaszának tapasztalatai.

16 Benyovszky Móric: nemcsak magyar utazó, hanem lengyelek nemzeti hőse, szlovákok honfitársa és Madagaszkár királya.

38 A világ egyik legismertebb helikoptere, hadszínterek szorgalmas munkása a Mi-8/-17 helikoptercsalád.

A MAGYAR HONVÉD
MAGAZIN KÖVETKEZŐ
SZÁMA 2011.
NOVEMBER 11-ÉN
JELENIK MEG.

46 A magyar történelem során gyakran kerültek nők a csatákra: a Hadtörténelmi Intézet és Múzeum tárlata mutatja be őket.

A háziezred emlékműve	1
HADERŐ	
Road show részidő	4
Katonás becsengetés	6
Tűzvonalban	8

HADAK ÚTJÁN

Vértanúk ereklyéi	14
Madagaszkár királya	16
Csapatunk harcban állnak.	19

SEREGSZEMLE

Szeptemberben történt	22
Égi-földi műveletek	26
Arrabonás mindennapok	28
Tábori posta	31
Válságkezelő logisztika	35

HADITECHNIKA

A mindenes	38
------------	----

HÁTORSZÁG

(Sz)állók rendelkezésére!	42
Asszonyok fegyverben (1.)	46
Kőbe vésett múltunk	50
Látványboszorkány	52
Az okokat kell megszüntetni	55
Megszállottak	58
Van másik!	62
Hadikrónika	64

A Honvédelmi
Minisztérium magazinja
XXII. évfolyam 2011.
10. szám

Kiadja a Zrínyi Média
HM Kommunikációs Kft.
Felelős kiadó:
Tóth László ügyvezető
Nyomatás:
HM Térképészeti Közhasznú
Nonprofit Kft.
Felelős vezető:
NÉMETH LÁSZLÓ ügyvezető
Kiadói főszerkesztő:
ZSALÁKÓ ISTVÁN
Szerkesztőség: 1087 Budapest,
Kerepesi út 29/B Postacím: 1440
Budapest, Pf. 22 Tel.: 459-5315,
HM: 27-913 fax: 459-5351
Email: magyarhonved@amedia.hu

Szerkesztőség-vezető:

TÖRÖS ISTVÁN
Szerkesztők:
SZABÓ BÉLA, M. TÓTH GYÖRGY,
TRAUTMANN BALÁZS, FEITH LÁSZLÓ
Olvasószerkesztő:
GYÖRI LÁSZLÓ
Képszerkesztő:
RÁCZ TÜNDE
Fotók:
FILM- ÉS FOTÓSTÚDIÓ
Tervezőszerkesztő:
GRÖF ISTVÁN

E HAVI MAGAZINUNKAT

TRAUTMANN BALÁZS **SZERKESZTETTE**
Borítófotó: Rácz Tünde

ISSN: 0865-6932
Lapunk az Európai Katonai Saj-
tósövetség (European Military Press
Association) tagja

Előfizetésben terjeszti a Magyar Posta
Rt. Hírlapüzletéga (1008 Bp. VIII.,
Orczy tér 1.), előfizethető valamennyi
postán, kézbesítőknél, e-mailen: hirlap-
elofigetes@posta.hu, faxon: 303-3440.
További információ:
06-80-444-444

Életúttérképet adunk a katonák kezébe...

A KATONAI ÉLETPÁLYA-MODELLT BEMUTATÓ ORSZÁGJÁRÁS ELSŐ SZAKASZÁNAK (2500 KILOMÉTER) MEGTÉTELE UTÁN KÉRTÜK MEG DR. SZARKA GÁBORT, A HONVÉDELMI MINISZTERIUM KABINETFŐNÖKÉT, HOGY ÖSSZEGEZZE A JÖVŐKÉP FELVÁZOLÓ ELŐADÁSSOROZAT CÉLJAIT, TAPASZTALATAIT.

ROAD SHOW RÉSZIDŐ

A katonai életpályamodel első tervezeték kialakítása, majd elfogadása után kézenfekvő volt, hogy azzal a Magyar Honvédség alakulatainak katonái ne csak leírt, olvasható formában, de az újszerű lehetőségekkel – és a koncepció kialakítóival – szemtől szembe találkozzanak ismerkedjenek meg. Ezzel az előadássorozattal engem bízott meg a tárca vezetése, így szakértő segítséggel együtt az elmúlt egy hónapban tizennégy helyőrségben kaptam lehetőséget az elgondolás ismertetésére.

Az előadások első részében a katonai karrierépítés új állomásait vázoltam fel a hallgatóságnak. Óriási jelentőségű változásról van szó, hiszen saját jövőjének alakítása átkerül az érintett katonák kezébe! Nemcsak hogy ő döntheti el, de

neki is kell eldöntenie, hogy aktív életútja során a vertikális emelkedést – előbbre jutást a ranglétrán – vagy a horizontális tevékenységet – elmélyülést egy-egy szakmai területben – választja. Ehhez ad kapaszkodókat a rendfokozatok – vagy új beosztások – megszerzéséhez szükséges vizsgák, minősítések rendszere, amely alapján a katona és a katona családja számára is tervezhető lesz a jövő.

– Egy térképet adunk a katonák kezébe, amelynek útelágazásait előre látva eldönthetik, hogy merre kívánunk tovább haladni. Ez az út természetesen hosszú lesz, hiszen most még csak az első lépéseknél tart a rendszer felállítása, de 2012. szeptember 1-jétől már az új kritériumok alapján kell a személyügyi

életet tervezni. A megvalósítási időszak vége az elképzelések szerint 2021.

– A térképről – „társasjátéknyelven” szólva – le is lehet lépni, és akkor a közszolgálat egy másik, szintén fontos területén folytatható az életpálya. Erre jó alapot ad a megalakuló nemzeti közszolgálati egyetem, ahol a leendő katonatisztek tanulmányaik során megismerkedhetnek a civil szférára más irányítási területeivel is.

Az új rendszer szigorú elveket és elvárásokat tartalmaz, így megszűnhet az eddigi – sokszor subjektív – előrejutási rendszer, a mérce mindenki számára azonos lesz. Évekre előre tisztában lehet egy hivatásos katona azzal, hogy milyen minősítések, vizsgák várnak rá, vagy ha ezeket kihagyja, milyen meg-

oldások maradnak nyitva számára.

A közel másfél óras, háttérrel illusztrált bevezető előadás után természetesen lehetőség nyílik kérdések feltevésére is. A hallgatóságot elsősorban a szakmai életúttal kapcsolatos kérdések érdeklik, hiszen sok szakterületen speciális képességek jellemzik a katonáinkat – repülőgépek – és helikoptervezetők, tűzszerészek –, akik szakértelmüket legjobban a hadseregen belül tudják kamatoztatni. Az egészségügyi állapotban történő változás, korlátozás ese-

tén az életút már nem folytatható az adigaiak szerint, a megoldásához több érdek egyeztetésére van szükség.

Sokszor érdeklődtek a hosszú szakmai életutat befutott katonák elismerésének lehetőségeiről is. Megnyugtató választ tudtam adni, hiszen nagy szükség lesz a nagy tapasztalattal bíró, idősebb altszerekre, akik hivatásukat ebben a rendfokozatban kívánják leszovalni. NATO-szövetségeseinkhez hasonlóan, nálunk is komoly szakmai elismerést szerezhetnek majd az előírt szakértői minősíté-

téseket sikeresen megszerzett főtörzsmesterek, századosok.

A katonai beosztások „civilisítésére” vonatkozóan azt tudom megerősíteni, hogy nem kell aggódni, lesz elegendő jelentkező azon beosztások betöltésére, ahol nem kívánunk a jövőben minden esetben katonákat a rendszerben tartani.

A parancsnokok felelősségéről külön kell szólnom, hiszen sok hatáskör lekerül hozzájuk, ők dönthetnek majd az ott szolgáló szerződéses katonákat érintő majdnem valamennyi kérdésben.

Egy másik kérdésben is döntő szempontnak tartom az összemérhetőséget. A nyelvpótlék – amely nyelvtudást feltételez – nagyon fontos, de megnézzük-e, mi hasznosítható belőle? Egy 15-20 évvel ezelőtt megszerzett felsőfok alkalmassá teszi-e a bizonyítvány gazdáját arra, hogy tárgyaljon vagy lefordítson egy szaknyelven megírt levelet? Évente nem kevesebb, mint hárommilliárd forintól van szó...

A pénzre, az utolsó kérdésre adott válaszomat követően, mindig visszatérek, hiszen a 2011. évi előadássorozat után, a konkrét illemtényi adatok ismeretében, jövőre ismét útjára indul a konzultációs „road show”.

Szép ünnephez történetek is járnak. Elsőként a Tanár úr, Nemeskürty Istváné. Felvételről, tanévkezdetről mesél. „...ott álltam vizsgálat közben a doktor előtt az orvosi szobában, miközben egyszer csak egy tiszt teljesen váratlanul rám kiáltott, hogy mennyi 87x65? Közben megnyomott egy stoppert és várta, hogyan reagálok, ki tudom-e számolni. Miközben tovább vizsgáltak az orvosok, kérdezte, ki volt Hunyadi János, ki áll amott a várteton Hunyad magas fokánál, mondjam el a verset. (Czuczor Gergely: Hunyadi – M. T. Gy.) Elmondtam... kétezer gyerek közül csak huszonnyolcat vettek föl... megfelelttem, és így 1935 szeptemberében a Magyar Királyi Zrínyi Miklós Pécsi Honvéd Középiszkolai Nevelőintézetbe kerültem... Nagyon szigorú, de kiváló iskola volt, a katonai kiképzés főkéletes volt... Jeles eredménnyel lettem az érettségim, de másnap már jelentkezmem kellett Pesten

a Ludovikán.” A nyolc évig tartó katonaiskola alatt sokat változott a világ, 1943-at írtak akkor...

Másodjára álljon itt az egykori soproni „cögeráj” utódjának tartott, huszonnyolc éve létrehozott Béri Balogh Ádám Honvéd Középiszkola és Kollégium rövidre szabott „életrajza” s néhány adaléka. „Az erények iskolái” – mondta egykor az író, Németh László többek között azokra az intézményekre utalva, amelyeknek 1922 szeptemberétől – a trianoni békediktátum miatt – rejtve kellett elindulniuk Magyarországon. Akkoriban négy, nevében reáliskolai nevelőintézet, valójában katonai középiszkola kezdte meg működését hazánkban. Budapesten a Bocskai István Magyar Királyi Reáliskolai Nevelőintézet, mint főreáliskola mű-

ködött, és hasonló intézmények jöttek létre a nagyobb vidéki városokban. Pécsen a Zrínyi Miklós, Kőszegen a Hunyadi Mátyás, Sopronban a II. Rákóczi Ferenc nevét viselő reáliskola indított osztályokat, ahol katonai alapkiképzést is kaptak a fiatalok. Immár a nemzet őrzi e hajdanvolt intézmények emlékét.

A háború után, a 70-es és a 80-as években létrehozott katonai középiszkolák, kollégiumok elődeikhez hasonló sorsra jutottak. A Magyar Honvéd tudósítását idézzük: „Május negyedikén Győr városában, a Béri Balogh Ádám Katonai Középiszkola és Kollégiumban elballagott a 2003-ban beiskolázott három osztály ötvenöt diákja, akik utolsóként érettségiznek az intézményben. Az érettségi vizsgák befejeztével megkezdődik az iskola és kollégium végleges felszámolása, a kapuzárásra augusztus 31-én kerül sor.” A győri tanintézet utolsó igazgatója egy bizonyos Borkai Zolt alezredes volt. Na

igen, az olimpiai bajnok honvédos tornászról, Győr városának mai polgármesteréről, országgyűlési képviselőről, a Magyar Olimpiai Bizottság elnökéről van szó. Egy rádióműsorban „folytatta” az iménti gondolatokat. „Honvédtisztként, pedagógusi végzettségem birtokában voltam több éven át tanár, majd igazgató. Magas színvonalon oktattuk, hazaszeretetre neveltük a gyerekeket.” 2007-et írtak akkor...

Harmadjára pedig essék szó az idei katonás becsengetésekről. A Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem „utolsó” tanévkezdetéről például. Ez a történet már a katonai felsőoktatás átalakításáról szól. A nemzeti közszolgálati egyetem, a közszolgálati felsőfokú szakemberképzés egységes intézményének megalakításáról, amelyben a „Zrínyi” önálló karként működik tovább, s amely intézményben többek között a Ludovika Zászlóalj honvédtiszt-jelöltjei készülnek

hivatásukra. Most 2011-et írunk, s a történeti hűség kedvéért rögzítjük: szeptember 19-én megkezdődött a parlamentben a nemzeti közszolgálati egyetemről szóló törvényjavaslat általános vitája.

Szóljunk itt a debreceni Gábor Dénes Elektronikai Műszaki Szakközépiszkola és Kollégium tanévnyitójáról, a rendhagyó módon a Kossuth laktanya alakulterén a felderítő katonákkal együtt felsorakozó diákokról, akiknek civil iskoláját nem is oly sokára honvéd középiskolaként, őket pedig növendékeként kell említenünk. A történet egy nemes hagyomány (a Zrínyi Média könyvadányaival is ösztönzött) felelevenítéséről szól. Ismét csak a történeti hűség kedvéért rögzítjük: szeptember 20-án Hende Csaba honvédelmi miniszter, valamint Debrecen Megyei Jogú Város alpolgármestere, Papp László kézjegyével látta el azon szándék-

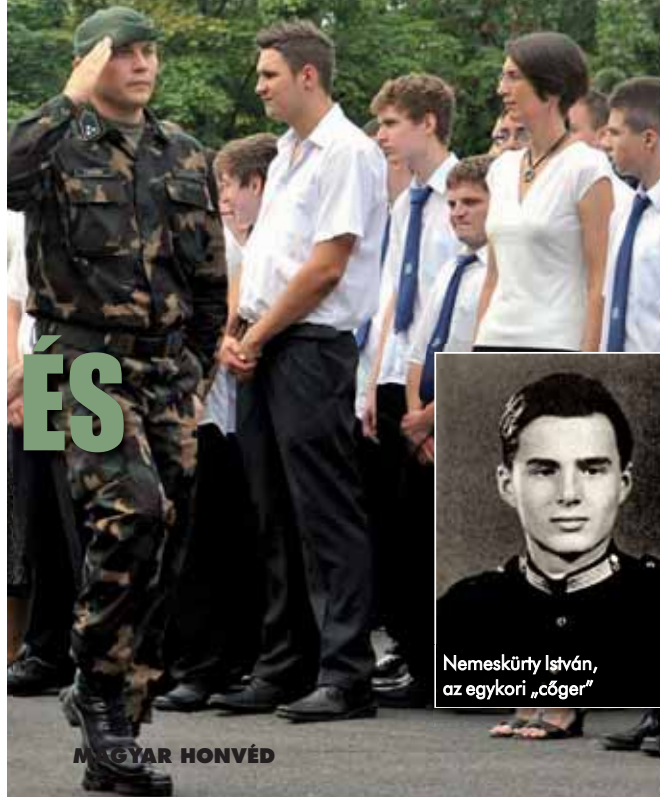
nyilatkozatot, amelyben a felek kinyilvánítják:

„a honvédelemmel kapcsolatos feladatok elősegítésére és annak érdekében, hogy a hazaszeretet, bajtársiasság, rend és fegyelem értékeinek közvetítését elősegítsék, a Magyar Honvédség társadalmi támogatását, a katonai pályát népszerűsítsék, valamint a Katonai Alapismerek érettségi tantárgy elsajátítását, mind pedagógiai, mind (katonai) szakmai vonatkozásban a legmagasabb szinten megvalósíthatóvá tegyék, a Gábor Dénes Elektronikai Műszaki Szakközépiszkola és Kollégiumban a 2012/2013-as tanévtől a katonai szellemiségű nevelési környezet kialakítása megvalósuljon, együttműködési megállapodást kötnek.”

„Debreceni tisztelet” a tanévnyitóra bevonuló csapatzászlónak

KATONÁS BECSENGETÉS ÉS

SZÉP RUHÁBA ÖLTÖZÖTT AZ ORSZÁG. KIJÁRT A TISZTELET A TANÉVNYITÓNAK, AZ ALMA MATEKNEK, A BECSÜLETRE, HAZASZERETETRE, HIVATÁSRA TANÍTÓKNAK, A „VIGYÁZZ!”, A „TISZTELEGJ!” A BECSENGETÉSRE VONULÓ CSAPATZÁSLÓNAK, A SZÉP EGYENRUHÁBA ÖLTÖZÖTT LEENDŐ TISZTEKNEK ÉS TISZTHELYETTESEKNEK, A KATONASULI ÉLENJÁRÓINK, EGY ÚJ HONVÉD KÖZÉPISKOLA LÉTREHOZÁSÁN MUNKÁLKODÓKNAK...

Tanévnyitó a Zrínyi-egyetemen – folytatás a nemzeti közszolgálati egyetemen

Őrségben a pécsi intézmény Zrínyi-szobránál, 1943-ban

Nemeskürty István, az egykori „cöger”

Persze ahhoz, hogy az Air Bucharest öreg Boeing 737-300-asa elinduljon velem, komoly szervezőmunkára volt szükség. Ezt a nehéz feladatot a Honvéd Vezérkar és az MH Összhadierőnemi Parancsnokság oldotta meg. A helyszínen szerzett tapasztalataim alapján hibátlanul, hiszen a lehetőségekhez és a biztonsági korlátokhoz alkalmazkodva szinte mindenhová sikerült eljutnom, ahol magyar katonák teljesítenek szolgálatot.

KEMÉNY LANDOLÁS

A lehető legsűrűbb üléselrendezéssel ellátott repülőgéppel (hiszen drága az afganisztáni charterjárat, így minden helyet ki kell használni), a PRT-11 váltásával együtt, egy törökországi technikai lezárással, üzemanyagtöltéssel jutottunk el Mazar-e Sharif polgári és katonai feladatokat egyaránt ellátó repülőterére. Itt már az árnyékban 38 Celsius-fokos (de

hol van a repülőtér betonján árnyék?) meleg mellett igazi nemzetközi környezet és haditechnikai felvonulás fogadott minket. Az állóhelyeken németes precizitással egymás mellé állítva, katonás rendben helyezkedtek el a Luftwaffe C-160D Transall szállítógépei, amelyek a hadszíntéren belüli légi szállítási kapacitás fontos elemét adják. A gépek szárnya alatt elhelyezett egy-egy önvédelmi konténer, valamint az aktívan használt Northrop Grumman AN/AAR-54(V) rakétaindítás-jelző és infravörös csaliszórási rendszer már a háborúra utal.

A bázis mellett magasodó Marmalhegyesről Camp Marmalnak elnevezett, 2005-ben alapított tábor német parancsnokság alatt áll. A több mint ötezer (váltási csúcsideőszakban ideiglenesen akár hatezer) katona lakta tábor egyben a Bundeswehr legnagyobb, külföldi területen lévő tábora. Németország és az

Amerikai Egyesült Államok mellett további 14 nemzet, köztük Magyarország is állomásoztat itt katonákat. Camp Marmal ad helyet az ISAF Északi Régió parancsnokságának is, ahol szeptember

elejétől Szabó László dandártábornok látja el a törzsfőnöki beosztást.

POR, POR MINDENHOL...

A táborban dolgozik a magyar nemzeti támogató elem (NTE) is, amelynek 35 fős csapata Balassa István mérnök ezredes vezetésével elégíti ki az Afganisztánban szolgáló egységek és az egyéni beosztásokban szolgálatot teljesítő katonák igényeit. Nincsenek könnyű helyzetben, hiszen a távolság Magyarországtól közel 4200 kilométer. A légi szállítási költségek is igen borsosak, s természetesen a hazai jogszabályi környezetet is figyelembe kell venni. Ez utóbbi azt is jelenti, hogy akkor is otthonról, repülőgéppel kell

ideszállítani mondjuk az új porszívókat, ha azokat helyben olcsóbban és egyszerűbben lehetne megvásárolni... A támogató elem feladata a beérkező katonák ellátása felszereléssel, a szükséges fegyvert, lőszerkezelése és kiadása. A hadszíntérről távozó magyar katonák is az NTE gondoskodásának köszönhetően adhatják le a helyszínen maradó felszereléseiket. Ehhez persze komoly konténermennyiségre is szükség van: a felszerelések nagy részét is ezekben tárolják, de a csapat szállása, irodái is konténerből épített helyiségekben található. Ha a váltás miatt már nem elegendő a lakókonténerekben lévő ágyak száma akkor a légkondicionált sátrakat foglalják el az egyenruhás „vendégek”.

A lakókonténerek külön páncélozást kaptak, így védettek egy esetleges támadás esetén is. Igaz, erre évek óta nem került sor, köszönhetően többek között a folyamatosan a tábor felett lebegő lég-hajónak. Ennek alján kamerarendszer

TŰZVONALBAN

HA AZ EMBER ELŐSZÖR JUT EL AFGANISZTÁNBA, SZÁMOS MEGLEPETÉS VÁRJÁ. MÉG AKKOR IS, HA KATONAI ÚJSÁGÍRÓKÉNT JÁRHAJTA VÉGIG A FÉL HADSZÍNTÉRET.

A hegyek, a por és a remény országa

Az Afganisztánban mindenhol jelen lévő finom, lisztszerű por erősen csökkent a különböző elektronikai, mechanikus berendezések élettartamát. A repülőgépek sugárhajtóművétől a táboron belül igen népszerű kerékpárok lánciig jól látható és érezhető a kemény kvarckristályok romboló hatása. Éjszaka, a zseblámpa fényében teljesen úgy néz ki, mintha havazna...

található, amellyel éjjel-nappal figyelik a környező hegyeket, gyanús helységeket. A védeltséget növeli, hogy a hamarosan átadandó új, szintén páncélozott konténerekből alakítják ki az irodákat is.

Katonából igen nagy volt a forgalom ottlétünk idején, hiszen a PRT-10 katonái hazafelé, míg a PRT-11 harcasi Pol-e Khomri irányába tartottak. Ki helikopterrel, ki szárazföldön – a Navistar MaxxPro szűkös és hangos, de védett hátsó utasterének speciális rögzítési üléseibe négy pontos biztonsági övvel bekötve – érkezett vagy távozott.

A MUNKA DANDÁRJA

A közvélemény figyelmének legnagyobb részét a Pol-e Khomriban, a Camp Pannóniában állomásozó MH Tartományi Újjáépítési Csoport (PRT) kapja. Baghlan tartományt 2006 októberében, a NATO felkérésére „vette át” a magyar kontingens a holland fegyveres erőtől. A tartományi székhelyen – egy völgyben – felépült, a hollandoktól örökölt tábor speciális helyen létesült: a falak mellett csordogáló Baghlan folyó és a tábor másik falát határoló csatorna áradások okoz kemény pillanatokat. A környező hegyekből könnyen megfigyel-

hető és akár támadható a település szívében működő Camp Pannónia, így e hegyeket az afgán hadsereg és rendőrség segítségével ellenőrzik. A csoport feladata a térség stabilizációjának elősegítése, a humanitárius segítségnyújtás, illetve az újjáépítési munka feltételeinek, biztonságának megteremtése, koordinálása, valamint részvétel abban. A magyarokhoz 2010 márciusától csatlakozott a tábor őrzés-védelmébe besegítő montenegrói gyalogos szakasz, illetve több, egyéni feladatokat ellátó montenegrói katona is.

Az örökké füstölő, a minimális környeztetvé-

delmi szabályokra is fittyet hányó cementüzemről nem messze lévő tábor öklönnyi kövekkel borított helikopter-leszállóhelyére az amerikai légierő UH-60M Black Hawk szállítóhelikopterével érkezünk. A Mazar-e Sharif és más helyőrségek, támaszpontok között „buszjáratként” működő géppár számára csak egy újabb, gyors megálló volt a magyar tábor, így igencsak igyekeznünk kellett kiszállni a repeszálló mellényben, sisakkal és csomagokkal együtt meglepően szűkös utastérből. A le- és felszállást biztosító tűzoltók tekintetétől kísérve érkezünk meg a váltás nyüzsgésétől hangos táborba. A Hesco-bás-

tyák (összecsukva könnyen szállítható, kővel vagy homokkal a helyszínen feltöltött, posztóbélésű, változó méretű fémváz kockák) sokaságával és persze az elmaradhatatlan őrtornyokkal védett Camp Pannónia számomra meglepően kicsi területen fekszik, így alaposan kihasználják minden egyes négyzetméterét. A tábor felújítása is megkezdődött – ezt már Szloszjár Balázs alezredes, a MH PRT-10 parancsnoka mondta el. A logisztika komoly kihívásokat jelent a PRT számára is, így alaposan meg kell tervezni már a kiindulás előtt, hogy mire lesz szükség. Idén új járművek, felszerelések (például a PRT-11-el

a hadszíntérre először kikerülő, modernizált gépkarabélyok) jelentek meg a táborban. Az új járművek beszerzése óriási lendített a PRT mobilitásán és védelmén. A modern MaxxPro képességeit maximálisan ki is használták a katonák: sikerült minél több helyre minél többször eljutni.

Ez meg is látszott az elért eredményeken: a táborról előkészítő alezredes szerint kifejezetten „jó állapotban” adhatják át Baghlan tartományt a most érkező váltásnak. Aalkalmazkodva a meglévő pénzügyi és más keretekhez, a nagy, látványos projektek helyett kisebb, gyorsabban megvalósítható, fenntart-

Drága és felesleges (igaz, látványos) a nyolc tantermes iskola, ha a településen kevés a gyerek – elég lesz négy terem, és persze azt is sikerült megértetni, hogy a fiúk és a lányok más-más időpontban használhatják ugyanazokat a tantermeket, nem kell két külön iskolát építeni. Fokozottan figyeltek arra, hogy minél jobban sikerüljön a helyi vezetést, az afgán embereket bevonni: a magyarok segítségével épül meg az iskola, de afgán a biztonsági őr, a tanító, és a lakosok választják ki az iskola helyét is.

ható fejlesztéseket hajtottak végre. A PRT tizedik váltása szolgálata alatt három katonáját veszítette el, ez emberileg nagyon nehéz volt – tette hozzá a parancsnok. Május 17-én Róth Orsolya és Dálnoki András posztumusz hadnagyk vesztették életüket egy balesetben, míg dr. Borbély Csaba orvos százados betegség következtében hunyt el június 10-én. Szloszjár Balázs őszintén reméli, hogy a magyar katonaszerencse segít a következő váltásnak, így a PRT-11 veszteség nélkül teljesít majd szolgálatot Pol-e Khomriban.

Persze a technika mellett fontos az ember is. Ruszin Romulusz ezredesnek szerencséje van, hiszen a közel 240 katonájának többsége már járt Afganisztánban, így az „újoncok” oktatása, segítése, beilleszkedésük megkönnyítése már könnyebben fog menni. A következő fél évben a biztonságos, erős Afganisztán felépítésének aprólékos munkáját kell folytatni, támaszkodva az afgán, a magyar és a német partnerek együttműködésére.

MŰVELETBŐL KIKÉPZÉSBE

Pol-e Khomri és Khilagay között sikerült a Navistar MaxxPro utasterében meggyőződni az afgán úthálózat változatosságáról. Ez leginkább az aszfaltos szakaszok közé teljesen váratlanul beiktatott, köves és rettentően kátyús szakaszokban nyilvánult meg. Itt aztán min-

den közlekedő a saját elképzelése szerint igyekszik átevicckélni, így nem szabad meglepődni, ha az út mindkét felén éppen szembejönnek. Az út minőségéről csak annyit érdemes tudni: van, ahol a MaxxPro is csak lépésben evickélt át.

Nehéz úgy a mentorálás, a kiképzés segítése, ha műveletből műveletbe „rohant” az afgán partner: Varga István alezredes, az MH Műveleti Tanácsadó és Összekötő Csoport (OMLT) hatodik váltásának parancsnoka, nem éppen eseménymentes életről számolt be. A Khilagay-i Egyesített Harci Előretolt Táborban számos nemzet és tevékenység fér el, és dolgozik egymás mellett. A mentorálási feladatokkal megbízott magyar és amerikai összetételű OMLT 2009-ben kezdte meg működését. A szakemberek felügyelik és tanácsaikkal segítik a Afgán Nemzeti Hadsereg (ANA) Baghlan tartományba települt 209. hadtest 2. dandár 3. zászlóaljának (kandakjának) műveleti felkészítését. Elsődleges feladata a részvétel az Afgán Nemzeti Hadsereg alakulatainak kiképzésében és felkészítésében. Emellett biztosítják a nemzetközi ISAF-erőkkel történő kapcsolattartást, együttműködést. Fontos szerepet töltenek be a kandak műveleti tervezésének és végrehajtásának támogatásában is (ez a gyakorlatban a harcokban való közös részvételt is jelenti).

Emellett egy előretolt sebészeti egység is dolgozik Khilagayban: a sérülteket

egy, a táborból felszálló UH-60L mentőhelikopterrel és kísérő gépeivel szállítják ide. A táborban emellett egy önálló, saját feladatokat végrehajtó amerikai különleges műveleti egység is települt. A jelenleg is folyó bővítések befejezése után a német rendőrség szakértői kezdik majd meg az afgán rendőrök továbbképzését.

EGYÜTT, MINDENHOVÁ

A magyar szakértők csapata nemcsak a kiképzések, hanem a műveletek során is igyekszik segíteni az afgán 209. ezred Khilagayban állomásozó kandakját (zászlóalját). Segíteni, nem kiképezni: a mentorálás ugyanis más, mint a kiképzés. Ezt az afgán katonák saját maguk végzik, miközben munkájukat folyamato-

san segítik a magyarok, illetve az OMLT-ben velük partnerként dolgozó Ohioi Nemzeti Gárda szakemberei – tanácsaikkal, véleményükkel. Varga István szerint már sikerült a zászlóaljnak eljutni egy olyan szintre, hogy önálló tevékenységgel is komoly, jól felépített műveletet tervezzenek meg és hajtsanak végre. Ezek során még kicsit hiányzik a taktikai rugal-

S hogy a veszély mindig, mindenhol jelen van, arra jó példa volt a visszaút Pol-e Khomriban. A konvoj parancsnoka információt kapott: a városban, a táborba vezető úthoz aránylag közel zajló tüntetés során a kormányellenes fegyveresek ISAF-katonák megtámadására készültek. A feszültség tapintható lett, s kevésbé volt megnyugtató az, amikor a toronygéppuskás jelentette: egy szürke Toyotából két, civil ruhás fegyveres szállt ki... Szerencsére minden konfliktus nélkül, egy másik bejáraton keresztül elérte a konvoj Camp Pannónia biztonságot jelentő területét.

masság: az afgánok szeretik a már bevált taktikai elemeket alkalmazni. Nehezen változtatnak, s ez a kiismerhetőség veszélyét hordozza magában.

Mazar-e Sharifhoz hasonlóan, jól szolgálta a tábor védelmét az ide telepített, rögzített léghajó is, amelynek kamerarendszere itt is sikerrel rettent el a támadókat, hiszen a felderítést az azonnali és eredményes védekezés követi.

Az OMLT szakértői az együtt vívott harc után ellenőrzik az elért eredményeket, megbeszélik, mit lehetne és kellene másképpen, jobban csinálni. Ahhoz viszont, hogy ezt megtehessek, együtt kell élniük, dolgozniuk, harcolniuk a kandak katonáival. A kapcsolat jó, hiszen amint azt a zászlóalj törzsfőnöke, egy afgán

őrnagy elmondta:

sosem vagyunk egyedül, testvérek vagyunk. A magyar katonák lelkesek, mindig segítenek nekünk, afgán katonáknak. Fontos, hogy a csapatmunka során mind az afgánok, mind a magyarok a legjobbat adják. A csapatmunka azonban csak a jó személyes kapcsolatokkal együtt működik: gyakran a közös étkezések során vagy éppen a magyarok szobáiban is fo-

lylik a munka, nem csupán a hivatalos tárgyalásokon. A közös döntések, álláspontek kidolgozása elképzelhetetlen lenne a folyamatos megbeszélések nélkül.

Utaltunk már rá, hogy az afgán hadsereg egyre inkább képes a feladatokat önállóan is megoldani, de vannak olyan területek, ahol még az ISAF, illetve az amerikai erők segítségére szorul. Az őrnagy ilyen területként említette a légierőt, hiszen egyelőre még csak a ké-

pessegek megteremtésénél, a kiképzés korai szakaszában tart ez a nagyon fontos fegyvernem.

Márpedig ellenség akad bőven, s az igazi probléma nem az afgán tálibokkal, hanem a külföldiekkel, a csecsen, a pakisztáni és szaúdi ellenállókkal van. Ez utóbbiak rengeteg pénzzel jönnek, beveszik magukat egy-egy távolabbi, nehezen elérhető faluba, és itt építenek ki kiképző táborokat. A terület bérlése, a harcosok kiképzése, a szükséges utánpótlás biztosítása könnyű, ha az ellenségnek sok pénze van – tetette hozzá a törzsfőnök. Nagy a szegénység, nincsenek gyárak, üzemek, nincs miből megélni. Idén nagyon kevés eső esett, így az állatok sem találtak maguknak elegendő legelnyalót. Emiatt várhatóan télen felerősödnek majd a tálib támadások, hiszen a pásztorok családjuk megélhetéséért kénytelenek lesznek a jól fizető ellenállók, a kormánnyal ellenséges hadurak szolgálatába szegődni. Pedig a tavasz és a nyár nyugodt volt: a legyengült tálibok már csak 3-4 fős sejtekben tevékenykednek. Kerülik a nyílt összecsapásokat, inkább az öngyilkos merénylők kiképzésére koncentrálnak. Az érzékeny célpontok elleni támadásokkal bomlasztani próbálnak, elsősorban Kunar és Kandahar tartományokban.

(Folytatjuk)

OKTÓBER HATODIKÁN, PÉCSÉN NYÍLT MEG AZ A KIÁLLÍTÁS, AMELYET SZERVEZŐI AZ 1848/49-ES FORRADALOM ÉS SZABADSÁGHARC MÁRTÍRJAINAK EREKLYETÁRGYAIBÓL ÁLLÍTOTTAK ÖSSZE, AZ ARADI EREKLYEMÚZEUM, TOVÁBBÁ A MAGYAR KÖZ- ÉS MAGÁNGYŰJTEMÉNYEK ANYAGÁT FELHASZNÁLVA. LAPUNK EZÚTTAL NÉGY VÉRTANÚT, ILLETVE A SZEMÉLYŰKHÖZ KÖTHETŐ ÖT TÁRGYI EMLÉKET MUTAT BE, A KORSZAK ELISMERT SZAKÉRTŐJE, A HADTÖRTÉNETI MÚZEUM IGAZGATÓJA, DR. KEDVES GYULA EZREDES SEGÍTSÉGÉVEL.

DAMJANICH JÁNOS SZABLYÁJA ÉS TÁVCSÖVE

A szabadságharc veretlen tábornokának két ereklyéje valódi szimbólum: szablyája jelképezi hallatlan vitézségét és bátorságát, távcsöve pedig hadvezéri képességeit, bár azt mindenképpen meg kell jegyeznünk, hogy a sors kegyetlen játéka folytán hadvezérként nem tudott igazán kibontakozni. A Délvidéken aratta első sikereit, ezek azonban inkább helyi jelentőségűek voltak. Országos ismertségre az 1849. március 5-én, Szolnoknál kivívott diadal után tett szert, igazi főszerepet ugyanakkor a tavaszi hadjárat során játszott: a tápióbszei és az isaszegi csatát az ő csapatainak beavatkozása, illetve személyes helytállása fordította meg, s váltotta győzelemre, míg a váci győzelem szintén az ő parancsnoki erényeit dicséri. E diadalmenet után korántsem meglepő, hogy a továbbiakban már hadszíntéri parancsnokként számítottak volna rá, ám Komáromban lovas kocsjával balesetet szenvedett, s a bokáját törte. Ettől kezdve már nem tudott harctéri szolgálatot ellátni, annál is inkább, mert a sérülése rendkívül nehezen gyógyult. Kivégzése pillanatáig csak mankóval volt képes járni: a legenda, miszerint szekérral vitték az akasztófa alá, igaz. Damjanich egyébként Arad várának parancsnokaként szolgált a szabadságharc végső szakaszában, s Görgei példáját követve az oroszoknak adta meg magát, nem a császári csapatoknak. A személyéhez köthető két tárgy közül a szablya az érdekesebb, ez az, amely fel-

villant valamit a tábornok jelleméből: a szerb nemzetiségű Damjanich – a szerbek többségével ellentétben – lelkes híve volt a magyarországi változásoknak, tisztán látta azok jelentőségét, s azt, hogy az átalakulás Magyarország valamennyi népének az érdeke. Egyetértett tehát a magyar törekvésekkel, s ezt a meggyőződését a fegyverével is ki akarta hangsúlyozni: gyalogostiszt létté ezért választotta a magyar katonai jelképként tisztelt huszárság fegyverét, melynek markolata teljes egészében megegyezik az 1848M. lovastiszt szablyájával, nagyon széles pengeje pedig a 18. század jellegzetesen magyar szablyatípusáé, a fringiaé.

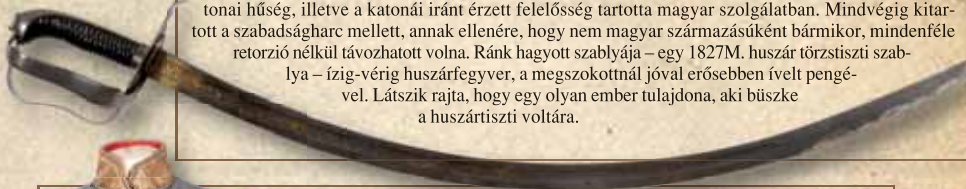

VÉRTANÚK EREKLYÉI

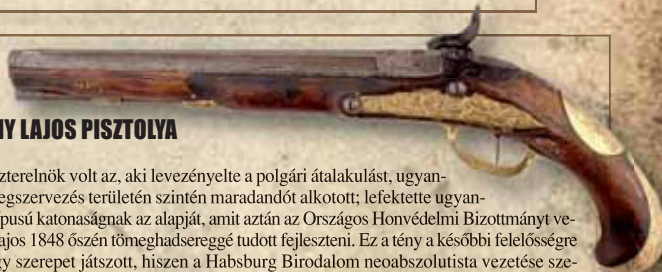
POELTENBERG ERNŐ SZABLYÁJA

Damjanich tehát pontosan tisztában volt azzal, hogy miért folyt a harc, nem úgy, mint az aradi vértanúk egy része, akik inkább kötelességtudatból, katonai hűségéből követték a magyar kormány utasításait, nem pedig meggyőződésből. Közéjük tartozott Poeltenberg Ernő is, aki bécsi osztrák fiú maradt élete végéig, s nem különösebben értett egyet a magyarországi változásokkal. Október közepén el is távolították a magyar haderőből, miután ellenezte Jellasics osztrák területek történő ildözését. Jött azonban a schwechati csatavesztés, ráadásul megkezdődött a tisztek kiáramlása is, éppen akkor, amikor elindult a haderő tömeghadseréggé fejlesztése. Létfontosságú volt a szakképzett tiszteket maradásra bírni, így a feldunai hadserég parancsnokának kinevezett Görgei rávette Poeltenberget a maradásra. A tábornok dolgát megkönnyítette, hogy katonái ragaszkodtak kapitányukhoz, jó századparancsnoknak tartották. Poeltenberget tehát a katonai hűség, illetve a katonái iránt érzett felelősség tartotta magyar szolgálatban. Mindvégig kitartott a szabadságharc mellett, annak ellenére, hogy nem magyar származásúként bármikor, mindenféle retorzió nélkül távozhatott volna. Ránk hagyott szablyája – egy 1827M. huszár törzstiszt szablya – ízig-vérig huszárígyű, a megszokotnál jóval erősebben ívelt pengével. Látszik rajta, hogy egy olyan ember tulajdona, aki büszke a huszárígyű voltára.

KISS ERNŐ TÁBORNOKI ATILLÁJA

Kiss Ernő volt a honvédsereg első tisztje, akit tábornokká nevezték ki. Minderre 1848 októberében került sor, hogy aztán átvegye a bányási hadtest irányítását, a pancsovai ütközet (1849. január 2.) során azonban bebizonosodott, hogy nem rendelkezik hadvezéri képességekkel. Mégsem lett kegyvesztett: addigi tevékenysége elismeréseként előléptették altábornaggyá (ezt a rendfokozatot is elsőként kapta meg a honvédseregben), s az Országos Főhadparancsnokság vezetője lett; a szabadságharc hátralévő időszakában így már nem vett részt hadműveletekben. Rendkívül gazdag ember lévén, volt mit vesztenie, mégis mindvégig tőretlen hűséggel szolgálta a szabadságharcot, s még akkor is kitartott, amikor (egészen pontosan 1849 januárjában) a magasabb rendfokozatú törzstisztek sora váltak ki a honvédseregből. Egyenruhája valódi ritkaság, hiszen Kiss Ernőnél kívül eredetiben egyedül Guyon Richárd tábornoki atillája maradt ránk: az összes többi tábornoki öltözet az idők folyamán elkallódott vagy megsemmisült.

BATTHYÁNY LAJOS PISZTOLYA

A mártír miniszterelnök volt az, aki levezényelte a polgári átalakulást, ugyanakkor a hadseregszervezés területén szintén maradandót alkotott; lefekette ugyanis annak az új típusú katonaságnak az alapját, amit aztán az Országos Honvédelmi Bizottmányt vezető Kossuth Lajos 1848 őszén tömeghadseréggé tudott fejleszteni. Ez a tény a későbbi felelősségre vonásában nagy szerepet játszott, hiszen a Habsburg Birodalom neoabszolutista vezetése szerint Batthyány „adott fegyvert” a nemzet kezébe, amely így sikeresen tudott ellenállni. A képen látható pisztolyt kevéssel a miniszterelnökségről történt lemondása után ajándékozta az őt a Vas megyei birtokain felkereső Pulszky Ferencnek, a küllügyekért felelős államtitkárnak. Az előlőtöltős, csappantyús pisztoly a neves fegyverkészítő, Joseph Kuchenreiter kész munkáját dicséri, s előbb a Nemzeti Múzeum, majd a Hadtörténeli Múzeum tulajdonába került.

MADAGASZKÁR KIRÁLYA

Benyovszky Móric, a világotutató

A Nyitra megyei Verbőn született katona és világotutató, Benyovszky Móric (1746–1786) önéletrajzát olvasva egy öntörvényű, konok, vakmerő lázadó alakja bontakozik ki, akinek az ímélt felsorolt tulajdonságai jó megfigyelőképességgel, nyitottsággal és emberséggel párosultak. Magyarországon először 1886-ban – halála után 100 évvel – írtak róla könyvet; ennek szerzője nem más volt, mint Jókai Mór, akit szülei Benyovszky Móric után neveztek el, s aki gyermekkorra óta készült arra, hogy írjon „névadójáról”.

A vagyonos családban felnőtt Benyovszky életét nagyban befolyásolta az, hogy apja halálakor örökösödési vitába keveredett, amelynek végén Mária Terézia megfosztotta birtokaitól. Ka-

landos élete voltaképpen ekkor indult, előbb Lengyelországban telepedett le, ahol meghamisította születésének dátumát – 1746-ról, 1741-re –, hogy katonának állhasson. Az oroszokkal vívott háborúban aztán súlyosan megsebesült és fogságba esett. Kamcsatkára száműzték, ahol műveltségének köszönhetően kivívta a helyi kormányzó bizalmát. Ekkor készítette el Kamcsatka első földrajzi, néprajzi és állattani leírását. Két év elteltével a fegyentelepre száműzött cári tisztekkel felkelést szervezett és kiáltványt fogalmazott meg, ami a későbbi orosz forradalmi mozgalmak manifesztumainak mintájául is szolgált. Több sikertelen próbálkozás után – a kamcsatkai kormányzó lányának romantikus rajongását elfogadva, egy elrabolt hajó fedélzetén – végül meg tudott szökni a fogságból. Ezt követően el-

jutott az Aleut-szigetekre, majd a Kuril-szigetek érintésével kikötött Formosán – a mai Tajvanon –, később pedig Kínában bukkant fel: az angol James Cookot hét évvel előzte meg észak-csendes-óceáni utazásával.

A magyar utazó 1774-ben – francia megbízásból – Madagaszkáron kötött ki; feladata a gyarmatosítás előkészítése, illetve a kapcsolatok kiépítése volt. Az általa szervezett expedíciók jutottak el elsőként a sziget belsejébe, ahonnan földrajzi leírásokat és beszámolókat küldött Franciaországba. A sziget északi részén felépítette a francia királyról elnevezett Louisbourg erődjét, és maga is ott tartózkodott. „Királynak” titulálták, s maga Benyovszky is így aposztrofálta magát írásaiban. Persze nem volt király, inkább amolyan kormányzóféle, tevékenységét ráadásul a kezdetektől ellenszenvvel figyelte több

TÖRTÉNELMÜNKBŐL SZÁMTALAN OLYAN EMBERT ISMERÜNK, AKIK UGYAN ILYEN-OLYAN OKOKBÓL ELHAGYTÁK AZ ORSZÁGOT, MÉGIS KULTÚRÁK, NEMZETEK FEJLŐDÉSÉT BEFOLYÁSOLÓ SZEMÉLYISÉGGÉNT EMLÉKEZHETÜNK RÁJUK. ILYEN EMBER BENYOVSZKY MÓRIC IS, AKIRE A LENGYELEK NEMZETI HŐSÜKKÉNT TEKINTENEK, MÍG A SZLOVÁKOK HONFITÁRSUKKÉNT TARTJÁK SZÁMON. MI, MAGYAROK KEVESETT FOGLALKOZUNK VELE. AZ ISKOLAI OKTATÁSBAN ÉPPEEN CSAK MEGEMLÍTIK TEVÉKENYSÉGÉT, S AZ ORSZÁGBAN MINDÖSSZE EGYETLEN UTCA VISELI A NEVÉT, BUDAPESTEN. OTT TALÁLHATÓ A MAGYAR–MADAGASZKÁRI BARÁTI TÁRSASÁG, AMELY BENYOVSZKY EMLÉKÉT ÁPOLJA. TEVÉKENYSÉGÜKRŐL G. NÉMETH GYÖRGY ELNÖKÖT KÉRDEZTÜK; A BESZÉLGETÉS APROPÓJÁT AZ UTAZÓ SZÜLETÉSÉNEK 265., HALÁLÁNAK 225. ÉVFORDULÓJA ADTA.

LYA

francia vezető. A francia uralkodó sem ismerte el „királyi” címét, és közvetetten ugyan, de a sziget elhagyására kényserítette. Benyovszky ekkor kilépett a francia királyi szolgálatából.

Távozását követően hosszabb európai és amerikai utazásokon vett részt, ezekről azonban mindmáig nincs pontos információ. Különböző leírások szerint részt vett a bajor örökösödési háborúban, illetve az amerikai függetlenségi háborúban, majd ismét Magyarországon tűnt fel, egyebek mellett Fiume világhírkötővé fejlesztésének javaslatával. Ekkor Mária Terézia – aki valaha megfosztotta öröklött javaitól – grófi címet adományozott neki. 1782-ben a tudós és feltaláló Benjamin Franklin ajánló-

levelével utazott Amerikába, a következő évben pedig az angol uralkodót próbálta rávenni Madagaszkár meghódítására. Végül az INTREPID fedélzetén elindult a szigetre, hogy visszatérjen az „övéhez”.

Benyovszky a száműzetésre fittyet hányva elérte Madagaszkár partjait, hogy visszaállítsa korábban megszerzett hatalmát. Elképzelése az volt, hogy Madagaszkárból modern államot szervez. Számított a franciák bosszújára, ezért hadsereget toborzott a bennszülötkekből. Megkísérelte elfoglalni korábbi erődjét, azonban a harcok során, 1786-ban halálos sebet kapott. Az emlékét ápoló Magyar–Madagaszkári Baráti Társaság 2002-ben jött létre. Ők helyezték el Madagaszkár

G. Németh György hosszú évek óta szívügyének tekinti a világotutató emlékének ápolását

dzsungelvárosában, Maroantsetrában az első magyar emléksobrot, valamint egy háromnyelvű táblát Antananarivóban, Madagaskár fővárosának Benyovszky-ról elnevezett utcájában.

– A kezdetekkor azon gondolkodtunk, hogy hol is kezdjük hozzá a világotutató gróf emlékének ápolásához. Legkézenfekvőbbnek Madagaskár tűnt, elsősorban azért, mert ott halt meg. Így expedíciót szerveztünk, hogy emléktáblát és szobrot állítsunk az Afrika keleti partjához közeli szigeten. Persze maga az út korántsem volt egyszerű; alaposan fel kellett készülnünk a helyi körülményekre, hiszen ott folyamatosak a törzsi háborúk. Közvetlenül egy puccs után vághattunk neki nem veszélytelen utunknak, a helyszínen pedig az időjárás borította fel terveinket, amelynek következtében dzsip helyett kisrepülőgéppel tudtunk csak eljutni a dzsungelig – mondta G. Németh György, a társaság elnöke, majd így folytatta: – Másfél napig tartott, míg végül célhoz értünk. A repülőtérről körülbelül olyan volt, mint a hűvösölgvi nagyrét. Leszálltunk és vártuk, hogy valami történjen, valaki fogadjon. Végül elkezdtek szállingózni a bennszülöttek, akik – a tolmácsunk segítségével – összehoztak minket a törzsfőnökkel. Éjszaka ülészek és másnap közöl-

ték velünk a döntésüket: engedélyt adnak a szobor elhelyezésére, de ez egy kis pénzünkbe fog kerülni, ráadásul ők egy állatot is áldoznak majd Benyovszky emlékére. Én, mint nagy állatvédő, ezt elleneztem, de a törzsfőnök elmagyarázta, hogy a helyiek akkor veszik komolyan az eseményt, ha ezt a rituálét megtarthatják, ami után az állat húst szétosztják. Ez egyébként egy nagyon szegény vidék, s a helyiek az utolsó áldozat bemutatásakor, vagyis hét éve ettek utoljára húst. Végül elfogadtuk a kérésüket, de igyekeztünk hátat fordítani a mozzanatnak.

A szobor egyébként mind a mai napig megvan – meséli a társaság vezetője: azt a törzsfőnök az ágya alatt tartja, nehogy ellopják.

– A dzsungel elhagyva, a főváros felé vettük az irányt, ahol emléktáblát szeretnénk volna elhelyezni a Benyovszky nevével viselő utcában. Hotelünk portáján egy borítékot az ágya alatt várt. El nem tudtam képzelni, ki ír ide nekem levelet. Madagaskár miniszterelnöke volt az, aki – miután megtudta, hogy szobrot állítottunk a dzsungelben – beszélgetésre invitált bennünket. A találkozóra még aznap sor került; ezen kiderült, hogy a helyiek többsége (köztük a miniszterelnök is) úgy tudja, Benyovszky lengyel származású volt, s nem magyar. A beszélgetés

után ezért a kormányfő sajtótájékoztatót tartott, ahol szólt a szigeten folytatott tevékenységünkről, egyúttal Benyovszky származását illetően szétosztotta a tévhitet – közölte G. Németh György, majd hozzátette: – Ráadásul, mint megtudtuk, éppen akkor szándékozták megváltoztatni a Benyovszkyról elnevezett utca nevét, a történet nyomán azonban elvetették eme szándékot. Sőt, ünnepélyes keretek között – a miniszterelnök segítségével – elhelyeztük a Magyarországról vitt háromnyelvű emléktáblát, a használatban lévő utcátbla másolatát pedig megkaptuk ajándékba. Ez látható társaságunk épületének falán.

A Magyar–Madagaskári Baráti Társaság kezdeményezésére és támogatásával jelenhetett meg 2004-ben Benyovszky madagaskári naplója, a Protocole du Régiment des Volontaire de Benyovszky – francia, magyar és angol nyelven. Az eredeti naplót egyébként a British Library ajándékba adta a társaságnak. Ezenfelül folyamatosan tartanak előadásokat, szerveznek konferenciákat világszerte.

A társaság elnökének a Benyovszky szintén magukénak valló szlovákokkal is sikerült együttműködést kialakítania. Benyovszky Móric születésének és halálának évfordulója egyébként hazánkban az idén először bekerült a kiemelt nemzeti évfordulók sorába.

A ZRÍNYI MÉDIA GONDOZÁSÁBAN HADSEREG ÉS FEGYVEREK 1956 CÍMMEL JELENIK MEG A HORVÁTH MIKLÓS—KOVÁCS VILMOS SZERZŐPÁROS ÁLTAL JEGYZETT KÖNYV, AMELY AZ 1956-OS FORRADALOM ÉS SZABADSÁGHARC TÖRTÉNETÉT DOLGOZZA FEL. A TÉMÁVAL RÉSZLETESEN FOGLALKOZIK A ZRÍNYI MÉDIA EGY MÁSIK KIADVÁNYA, A HONVEDELEM.HU DIGITÁLIS KÖNYVTÁRÁBAN ELÉRHETŐ A HAZÁÉRT MINDHALÁLIG CÍMET VISELŐ KÖTET IS. EBBŐL IDÉZÜNK MOST RÉSZLETEKET.

Október 16-án Szegedről indult útjára a kezdeményezés, hogy az 1848-as márciusi ifjúság példáját követve megfogalmazzák: „Mit kíván a magyar nemzet?” Külpolitikai téren a legfontosabb követelések közé tartozott a szovjet–magyar kereskedelmi szerződések felülvizsgálata az egyenjóság alapján, és a békeszerződés értel-

mében az összes szovjet csapatok Magyarországról való kivonása. Az egyetemisták új, nemzeti jellegű címer és katonai egyenruha bevezetését is követelték. Október 23-án – a műgyemesták előző nap elfogadott döntésének megfelelően – folytatódott a demonstráció szervezése. A belügyminiszter betiltotta a felvonulást, és azzal fenyegetőzött,

„CSAPATAINK HARCBA ÁLLNAK.”

Tüntetésből fegyveres felkelés

hogy ha kell, a tüntetést a fegyveres erők alkalmazásával fogja megakadályozni.

A párt és a kormány vezetői a tüzzel játszottak. Marosán György és Révai József a Magyar Dolgozók Pártja Politikai Bizottsága ülésén nyíltan kimondták: „Ha kell, lövötni fogunk!” A diákok egyébként sem sokat törődtek a belügyminiszter tilalmával, a tüntetés mozgósító erővé vált. A tüntetés átszakította a félelem gátjait. A reformista jelszavak is mind élesebbé váltak. „Rákosit a Dunába, Nagy Imrét a kormányba!” „Aki magyar, velünk tart!” „Ruszkik hazá!” – skandálta a Parlament előtt a már kétszázézer főre duzzadt tömeg.

Ezrek gyülekeztek Budapest más pontjain is. A tömegek által a vezetésbe visszakövetelt Nagy Imre a szocialista demokráciáért tüntető magyar ifjúságot a rend, a fegyelem megerősítésére szólította fel. Az események gyorsan követek egymást. Nagy Imre beszédével közel egy időben a tüntetők ledöntötték a Sztálin-szobrot, a Rádió épületét védő – elsősorban államvédelmi – erők az akkor még fegyvertelen tüntetőkre tüzet nyitottak. Gerő Ernő és Hruscsov egyeztetését követően a Magyarországon állandósuló szovjet csapatok fő erői megindultak Budapest felé. Budapesten a Rádió épületénél eldördülő, halálos áldozatokat is követelő sortüzet követően a civilek fegyverszerzési akciói elsődleges célpontjává a Budapesten és környékén lévő laktanyák, rendőrségi objektumok – kapitányságok és rendőrsőrk – fegyver- és lőszerraktárai váltak, és hamarosan lefoglalták és szét-

osztották a budapesti nagyüzemek egy részében tárolt fegyver- és lőszerezleteket is.

A magyar és szovjet csapatok ellen Budapesten – az október 23-tól 29-ig terjedő időszakban – ténylegesen néhány ezer fő vette fel a harcot. Néhány fontosabb csomópont, objektum szilárd tartásán túl szinte mindenütt jelen voltak, megtámadták az ide-oda mozgó szovjet és magyar páncélosokat, és nagy veszteségeket okoztak nekik. A felkelők többsége munkásfiatal, kisebb része diák, egyetemista volt, de nagy számban akadnak közöttük tizenéves gyerekek is. Sikereikben a döntő tényező az volt, hogy maguk mögött tudhatták a lakosság gyakorlati támogatását. Budán a Széna téri csoport október 27-ig, a fegyverek ideiglenes és részleges letételig a Széna teret, a Moszkva teret és annak közvetlen környékét ellenőrizte, de akciókat hajtottak végre a Margit híd budai hídfőjétől a Bathyhány térig, illetve a Szilágyi Erzsébet fasor mentén a Szép Ilonái terjedő szakaszon.

Pesten a VIII. és IX. kerületekben a Corvin köz környékén jórészt fiatalabb munkásokból és diákokból állt a moziban, illetve a Ferenc és József körútra, valamint az Üllői útra néző házakban vagy ezeknek a magyar és szovjet csapatok által használt fontos közlekedési útvonalaknak a közelében megalakult, hosszabb-rövidebb ideig harcoló csoportok magva. Voltak csoportok, amelyeket – ahogy ez a Práter utcai csoport esetében is történt – a környék lakói szerveztek meg. A csoportok többségéhez

az általános iskolások, az ipari tanulók és gimnazisták nagy számban csatlakoztak.

A forradalom nemzetközi feltételei rendszerében október végén, november elején változások következtek be. A nyugati nagyhatalmakat – a Szovjetunióval ellentétben – teljesen felkészületlenül és váratlanul érte a magyar forradalom híre. A választási hadjáratlalt elfoglalt Egyesült Államok vezető körei részéről a kérdés úgy fogalmazódott meg, hogy a magyar forradalom milyen hatással lehet a nemzetközi politikára s a Szovjetunió helyzetére. John Foster Dulles Dallas városban elmondott beszédében már 1956. október 27-én egyértelműen leközölte: az Egyesült Államok nem tekint sem Lengyelországot, sem Magyarországot potenciális szövetségeseinek, ugyanakkor a szovjet határok mentén nem is nézne jó szemmel egy olyan kormányt, amelyet ellenséges, nem kelően baráti viszony fűz a Szovjetunióhoz. Ezt a véleményt két nappal később, mint „legmagasabb szinten egyeztetett álláspontot” a szovjet vezetés tudomására hozták. Nagy-Britanniát és Franciaországot, a másik két nyugati nagyhatalmat ezekben a napokban a szuezi válság, Egyiptom október 29-i megtámadásának az előkészületei, majd a háború kötötte le.

Budapesten, november elsőjén délután – az újabb szovjet csapatmozgások hírére – a kabinet felmondta a Varsói Szerződést és kinyilvánította Magyarország semlegességét. A Nemzeti Kormány az ENSZ-hez fordult és az ország semlegességének védelmére a négy nagyhatalom segítségét kérte. November 2-án Konyev marsall, a Varsói Szerződés keretében egyesített fegyveres erő főparancsnoka Magyarországra érkezve a hadseregek és a hadtest parancsnokai-val közölte: a Varsói Szerződés országainak legfelső politikai vezetése döntést hozott a Magyarország részére nyújtandó katonai „segítségéről”. Konyev a Különleges Hadtest feladatákként a Budapesten ellenálló fegyveres erők szétvezetését és a Magyar Néphadsereg egységeinek a lefegyverzését végrehajtását a „Mennydörgés-444” jelszó elhangzását követően kellett megkezdeni.

A szovjet politikai és katonai vezetés – a magyar vezetők megfélemlítése cél-

jából – november 2-án azt javasolta, hogy a magyar kormány által kijelölt küldöttséggel kezdjenek tárgyalásokat a szovjet csapatok kivonásáról. A megfélemlítő és figyelemelterelő szovjet-magyar tárgyalás november 3-án délben kezdődött, melyen Malinyin hadsereg-tábornok ismertette a szovjet kormány álláspontját. Eszerint a szovjet kormány elismeri csapatai visszavonásának a szükségességét, és a kivonulás technikai kérdéseinek megbeszélésére ezt a bizottságot jelölte ki. Malinyin javaslatára szerint a csapatok november 12-én kezdenek meg a kivonulást, és 1957. január 31-ig fejeződnék be. A kivonulás feltételeinek ismertetése után a tábornok közölte, hogy a következő tárgyalás helyszíne a Tökölön lévő szovjet bázis, ahová a magyar kormányküldöttséget helyi idő szerint 22 órakor várják.

Este a küldöttség tagjai, a katonai szakértők és a kíséret tagjai gépkocsikba ültek. Tökölön a személygépkocsikból és a rádiós kocsiból álló oszlopot a szovjet támaszpont kapujában lévő őrség a tárgyalás színhelyéül kijelölt épülethez irányította. A tárgyalóküldöttséget egy szobába vezették. Malinyin vezetésével bevonult a szovjet tárgyalóküldöttség,

zést kért azért, hogy a kormányával ez ideig nem tudott kapcsolatba lépni. Még be sem fejezte a mondatot, amikor kivágódott az ajtó, és Szerov altábornagy, a szovjet állambiztonsági szolgálat fő-

A Forgószél hadművelet megkezdése előtt a szovjet katonai parancsnokság a város védő felkelő- és katonai erők megfélemlítésére felhasználta a tárgyalóküldöttségtől elvett rádióállomást, melyen keresztül a KGB fogságába került Maléter Pál, honvédelmi miniszter nevében, táviratban a Magyar Néphadsereg alakulatainak parancsot adott arra, hogy ne lépjenek a Budapestre visszatérő szovjet erőkre.

November 4-én moszkvai idő szerint 6, magyar idő szerint 4 órakor elhangzott a jelszó – Mennydörgés-444 –, és ezzel a Forgószél fedőnévű hadművelet végrehajtása megkezdődött. A parancsban meghatározott objektumok elfoglalására kijelölt osztagok és a Különleges Hadtest kötelékébe tartozó hadosztályok főerői – a főváros környékén települt felkelőerők egy részének ellenállását leküzdve – Budapestre 5 órakor különböző irányokból betörték.

Körülbelül ekkor – 5 óra 20 perckor – hangzott el a rádióban Nagy Imre következő felhívása: „Itt Nagy Imre beszél, a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsának elnöke. Ma hajnalban a szovjet csapatok támadást indítottak fővárosunk ellen azzal a nyilvánvaló szándékkal, hogy megdöntsék a törvényes magyar demokratikus kormányt. Csapataink harcban állnak. A kormány a helyén van. Ezt közlöm az ország népével és a világ közvéleményével!”

és tüdőzslés nélkül ültek. A magyarok a bejárati ajtónak háttal foglaltak helyet. Amint Maléter Pál hozzáfogott a magyar kormány álláspontjának ismertetéséhez, Malinyin közbeavatgott és elné-

nőke vezetésével nyolc géppisztolyos állambiztonsági altiszt rontott be. A magyar tiszteket lefegyverezték, pisztolyaikat elvették, és a foglyokat elvezették.

CSAPATBAN GONDOLKODNI

Rohamlövész-felkészítő tanfolyamot tartott Hajdúhadházon a közelmúltban az MH 5. Bocskai István Lövészdandár kiképzési főnöksége. Az amerikai ranger-kiképzés magyar változata alaposan próbára tette a résztvevők erejét, hiszen az egyhetes etap alatt minimális idő jutott a katonáknak alvásra vagy evésre. Naponta kétszer vettek részt állóképesség- és erőnlét-fejlesztő foglalkozáson, ezenkívül nagy hangsúlyt kapott a térképészeti és katonaföldrajzi ismeretek bővítése. Nappal és éjjel is úgynevezett „csillagtúrán”, tájékozódási menetet hajtottak végre. A képzés során az egyik legfontosabb szempont az volt, hogy tudjanak közösségben dolgozni, csapatban gondolkodni és teljesíteni. Lényegében kisebb alegységek parancsnokainak képzéséről van szó. Aki egy ilyen tanfolyamot elvégez, az a későbbiekben extrém körülmények között is hatékonyabban tudja vezetni katonáit. A tizenhat alegységparancsnok közül végül hatan fejezték be a megterhelő tanfolyamot.

Nehéz Attila

FELESKÜDTEK A HAZA VÉDELMERE A SZERZŐDÉSESEK

Száztizénhárom szerződéses katona tett nyilvános katonai esküt Szentendrén, a Magyar Honvédség Központi Kiképzőbázisának (MH KKB) alakóterén. A felsorakozott honvédek idén június 7-én vonultak be, és azóta teljesítették a kötelezően előírt tizennégy hetes, egységes katonai alapképzést, illetve sikeresen eleget tettek vizsgakötelezettségeiknek is. Ünneplés eskütelükön megjelent dr. Benkő Tibor vezéreztársas, a Honvéd Vezérkar főnöke, illetve Mikusi Zsolt ezredes, az MH KKB parancsnoka. Az eskü szövegét Kovács Csaba honvéd olvasta elő bajtársainak. Az eskütelt követően a honvédek azokhoz a katonai szervezetekhez kerülnek, amelyekkel szerződésüket megkötötték.

Draveczki-Ury Ádám Fotó: Tóth László

JÁRŐRBAJNOKSÁG - KÉT NAPON KERESZTÜL

Magyar Honvédség-szintű, kétnapos járőrbajnokságot szerveztek férfiak számára Tatán, az MH 25. Klapka György Lövészdandár lak-tanyájában, illetve gyakorló- és lő-terén. A versenyre a Magyar Honvédség alakulataitól és katonai szervezeteitől huszonkét csapat nevezett. Az idei bajnokságon új feladatok is várták a résztvevőket. Nagyobb szerepet kapott az erő, a felkészültség és a katonai tudás.

Például volt BTR-tolás, pisztolylövészet és sebesültellátás, akadálypálya, de a legérdekesebbnek a Klapka György Horgászegyesület taván végrehajtott evezés bizonyult. A verseny biztosításában 150 katona vett részt. Júniusban, mint ahogy korábban beszámoltunk róla, a hölgyek mérték össze erejüket és felkészültségüket a püspöksziklági lőtérén.

Szűcs László Fotó: Galovtsik Gábor

HATEZREDEK REPÜLT ÓRA

KATASZTRÓFAHELYZET KEZELÉSÉRE KÉSZÜLNEK

Többnemzeti (magyar–román–szlovák–ukrán), számítógéppel támogatott parancsnoki és törzsvezetési gyakorlaton vettek részt a Magyar Honvédség és a partner nemzetek kijelölt erői. A „TISZA” Többnemzeti Műszaki Zászlóalj BLONDE AVALANCHE 2011 – Szöke Lavina 2011 – elnevezésű gyakorlatának vezetője dr. Böröndi Gábor dandártábornok, az MH 5. Bocskai István Lövészdandár parancsnoka volt. A bemutatóval egybekötött fel-

készülés Hódmezővásárhely és Szentes helyőrségben zajlott. A feltételezett helyzetben egy árvíz által elöntött területről kellett kimenekíteni a polgári lakosságot, a technikai eszközöket és az ingóságokat. A dandár művelettámogató műszaki zászlóaljának és harctámogató műszaki zászlóaljának állománya a szlovák, a román és az ukrán haderő kijelölt erőivel közösen hajtotta végre a feladatot, együttműködve az MH Összhaderőnemi Parancsnokság, az MH 37. II. Rákóczi Ferenc Műszaki Ezred, az MH 86. Szolnok Helikopterbázis, az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság, valamint a területileg illetékes vízügyi igazgatóság szakembereivel.

Galambos Sándor

HÍRADÓ SZAKHARCÁSZAT

Az úgynevezett új generációs eszközök valós körülmények közötti alkalmazását gyakorolták a katonák Hajdúhadház téségében. A híradó szakharcászati gyakorlaton az MH 5. Bocskai István Lövészdandár híradószázada, a logisztikai zászlóalj és a 2. lövészzászlóalj híradó szakállománya vett részt. Az állomány tagjainak egyik fő feladata volt a digitális fixfrekvenciás üzemmód használata, amely nagyban megnehezíti az adás felderítését, lehallgatását. A katonák gyakorolták a rádiók kezelésére vonatkozó rendszabályok betartását is. A kitelepülés, az álcázás után hírváltások végrehajtása, ismertetőjel kérdés-adás, antennákkal és frekvenciákkal történő manőverezés volt a feladat, az utolsó két napon pedig az adatátvitel kapott hangsúlyt. A gyakorlat felkészülési időszakában új kezdeményezéseket jelent meg, hogy nemcsak a híradószázadot, hanem egyéb alegységek híradó katonáit is bevonták a művelettekbe.

Révészné dr. Markovics Zita hadnagy Fotó: Tulipán József százados

A JAS-39 Gripenek elérték 6000. repült órájukat. Az MH 59. Szentgyörgyi Dezső Repülőbázis felett három kötelékben tiszteltgetett az elért óraszám. Az idén ötödik éve rendszerben levő gépekkel mind a pilóták, mind a repülő-műszaki állomány elégedett. A repülés után Pintér Zoltán vezérőrnagy, a Magyar Honvédség Összhaderőnemi Parancsnokság légierő haderőnémetek főnöke és Kilián Nándor dandártábornok, a bázis parancsnoka megköszönték az állománynak a helytállást a munkában. Először a svéd műszaki támogató csoportnak mondtak köszönetet azért a segítségért, amelyet a Gripen program keretében nyújtanak a bázisnak, majd a repülő-műszaki állományhoz fordultak, akik magas szakmai tudással, hivatástudattal végzik munkájukat, tartják karban a Gripeneket. Végül a vadászpilótákhoz szóltak, akik mint égi lovagok repülik a gépeket, hajtják végre a kiképzési repüléseket, szolgálatot adnak, és közben azt teszik, amit a legjobban szeretnek – repülnek.

honvedelem.hu

PILÓTÁK A VÍZBEN

Szokatlan közegben, a vízben gyakorlatoztak öt napig az MH 86. Szolnok Helikopterbázis pilótái és fedélzeti technikusai. Egy olyan feltételezett veszélyhelyzetre készültek, amikor nagy kiterjedésű vízfelület fölött kell elhagyniuk a gépet. Ilyen vízi túlélési gyakorlaton két évente mindenkinek részt kell vennie, aki a Magyar Honvédségnél rendszeresített légi járműveken teljesít szolgálatot. A vadászpilótáknak és a szállítógépek személyzetének azért, mert tenger felett is repülhetnek, a helikoptervezetőknek, a fedélzeti technikusoknak, az egészségügyieknek és a kutatómentőknek pedig azért, mert vízi mentésben vesznek részt – nekik ezt is gyakorolniuk kellett –, de az ő gépük is meghibásodhat nagyobb vízfelület fölött. A kiképzés elsődleges célja, hogy a repülő-hajózó állomány elsajátítsa a vízi túléléssel kapcsolatos elméleti és gyakorlati ismereteket, legyenek képesek együttműködni a mentésben részt vevő kutató-mentőkkel és fejleszték a túléléshez szükséges fizikai, pszichikai képességeiket. A mostani gyakorlaton részt vevők közül hatan most először „estek át” vízi túlélési kiképzésen, heten pedig szinten tartó foglalkozásokon frissítették fel korábbi ismereteiket.

Gálambos Sándor Fotó: A szerző felvétele

SZERBIÁBAN LÖTTEK A MAGYAR HADIHAJÓSOK

Évtizedek óta először hajtottak végre vízről éleslőgyakorlatokat magyar hadihajós katonák a szerbiai Iron Cat –2011 (vasmacska) elnevezésű gyakorlat keretein belül. A szerb folyami flottilla Novi Sad-i székhelyű első szakaszának állománya, valamint az MH 1. Honvéd Tűzszerész- és Hadihajós Ezred hadihajós katonái a Magyar Honvédségnél is rendszerben lévő AM aknamentesítő hadihajók PAV–4-es és PAV–1-es típusú, 20 milliméteres gépágyúival löttek Tittel város határában, a Tiszán kialakított vízi lőtérben. A lögyakorlaton az állomány kiváló értékkel küzdött le az 1200 méteres távolságban elhelyezett vízi célpontot. A legeredményesebbek – Zagyva Richárd szakaszvezető és Radulovic Filip őrzető, valamint Szabó Zoltán törzsőrmester, illetve Stefanovic Branislav tizedes – emléktárgyat vehettek át. A szerb és magyar hadihajósok közötti együttműködés a tervek szerint az elkövetkező években is folytatódik. Jövőre a szerbek jönnek Magyarországra, hogy a nullaponti lőtérben részt vegyenek egy szárazföldi körülmények között végrehajtott éleslővészeten.

Szűcs László Fotó: Rácz Tünde

NINCS ÉN, CSAK MI VAGYUNK!

Megkezdődött Tatán a Magyar Honvédség leginkább embert próbáló kiképzése, a 10. rohamlövész-tanfolyam. Ehhez hasonló kiképzés csak néhány létezik a világon, mint például az amerikai hadsereg ranger-képzése. Az első nap végére 44 jelentkezőből 26 maradt talpon és a kiképzők további lemorzsolódásokkal számolnak az ötödik hét végéig. Ez idő alatt az önként jelentkezők teljesen elszigetelve élnek a külvilágtól; naponta öt percet kapnak arra, hogy reggelizzenek, tízet arra, hogy ebédeljenek. Azon kevesek, akik végigcsinálják a 33 napos, 660 órán át tartó, óriási fizikai és pszichés megterheléssel járó kiképzést és megszerzik zubbonyukra a Rohamlövész felvarrót, a Magyar Honvédség legkeresettebb katonái lesznek, akiknek tapasztalatait, fizikai felkészültségét és alegység szintű vezetői képességeit alakulataik a legfontosabb feladatokban, például harci tevékenységet is folytató missziós szolgálatokban alkalmazzák. A kiképzést 2004-ben hajtották végre először, azóta alig több mint ötvenen végezték csak el.

AMERIKAI VENDÉGEK A KÜLÖNLEGES ERŐKNÉL

Képességismertetés, technikai és fegyverzet-bemutató: Deborah A. Ashenhurst dandártábornok, az Ohioi Nemzeti Gárda parancsnoka meglátogatta az MH 34. Bercsényi László Különleges Művelti Zászlóaljat. A tábornok asszonyt a szolnoki alakulathoz elkísérte Orosz Zoltán altábornagy, a Honvéd Vezérkar főnökének helyettese és Varga Csaba dandártábornok, az MH Összhaderőnemi Parancsnokság törzsfőnöke. A vendégek elsőként Sándor Tamás ezredes – a különleges művelti zászlóalj parancsnoka – tájékoztatóját hallgatták meg az alakulat megalkotásához az Amerikai Egyesült Államok által nyújtott anyagi, technikai és módszertani támogatásról, a katonai szervezet alaprendeltetéséről, felépítéséről, a nemzetközi különleges művelti alakpépzésben végzett tevékenységükről, valamint részvételükről az afganisztáni műveletekben. A tájékoztatót követően Ashenhurst dandártábornok megismerkedett a zászlóalj gyalogsági fegyvereivel, Mercedes és Humvee típusú gépjárműveivel, majd megtekintette a „különlegesek” szituációs lövészetét, az úgynevezett taktikai házban pedig egy célszemély elfogását. A Nemzeti Gárda parancsnoka a bemutatásokat követően Lamos Imre dandártábornok, a „házigazda” MH 86. Szolnok Helikopterbázis parancsnoka, meghívására kötetlen beszélgetésen vett részt vendéglátóival.

Szabó Béla Fotó: Dévényi Veronika

BEVETÉSRE KÉSZ!

Ünnepélyes keretek között vette át az MH Tartományi Újjáépítési Csoport tizenegyedik (MH PRT-11) váltása Baghlan tartomány felelősségi körzetét Camp Pannóniában. Az átadás-átvételen jelen volt Markus Kneip vezérőrnagy, a Nemzetközi Biztonsági Közreműködő Erők Északi Regionális Parancsnokság (ISAF RCN) parancsnoka, illetve Munshi Abdul Majeed, Baghlan tartomány kormányzója. A meghívottak között voltak a tartomány kormányzati vezetői, járási és tartományi előljárói. Az MH összhaderőnemi parancsnok parancsának felolvasása után Szloszjár Balázs alezredes, az MH PRT-10 parancsnoka átadta a zászlót dr. Ruzsín Romulus ezredesnek, az MH PRT-11 parancsnokának, aki beszédében kijelentette, hogy az eddigi eredményes fejlesztések, projektek útját fogja követni az MH PRT-11 is, támaszkodva az RCN parancsnokának támogatására, valamint az afgán nép együttműködésére. Kneip tábornok méltatta a Szloszjár alezredes vezette MH PRT elmúlt hat hónapos munkáját. A vezérőrnagy személyesen tűzte fel Szloszjár alezredes mellére a misszió végén járó NATO-medált. Majd köszöntötte Ruzsín ezredest és a parancsnoksága alatt szolgáló tizenegyedik váltást.

Az MH PRT-11 szóvivője

BERCSÉNYI „ÖRÖKÖSÖK” A NEMZETI VÁGTÁN

Az idei Nemzeti Vágtát – melyet Hende Csaba honvédelmi miniszter nyitott meg –, a szervezők a két legendás magyar huszár, Bercsényi Miklós, és fia, László emlékének szentelték, így természetes volt, hogy a rendezvényt övező forgatagba kitelepült az MH 34. Bercsényi László Különleges Művelti Zászlóalj is.

A szolnoki „különlegesek” technikai és fegyverzetbemutatója mellett a népszerűségüket jellemezte az is, hogy százával készültek a közös fotók a – ahogy a látogatók aposztrofálták őket – „kommandósokkal”.

Szabó Béla

Logical Decision 2011

HELIKOPTERES KIEMELÉST KÉREK!

A HADMŰVELETI TERÜLETEN FOLYTATOTT HARC-
TEVÉKENYSÉG GYAKORLÁSA; A KÜLÖNBÖZŐ
NEMZETISÉGŰ GÉPSZEMÉLYZETEK ÉS TÖRZSEK
MUNKÁJÁNAK NATO-ELVEK SZERINTI ÖSSZE-
HANGOLÁSA; A SZÁRAZFÖLDI MŰVELETEK LÉGI
TÁMOGATÁSA: A SZEPTEMBERBEN MEGTARTOTT
LOGICAL DECISION 2011 HELIKOPTERES
GYAKORLATNAK AZ MH 86. SZOLNOK
HELIKOPTERBÁZIS ADOTT OTTHONT.

A többnemzeti helikopteres gyakorlat célja volt az is, hogy felkészítse az alkalmi harci köteléket az aszimmetrikus hadviselésben alkalmazható különleges műveletek végrehajtására – tájékoztatta magazinunkat Lamos Imre dandártábornok, a gyakorlat vezetője. A Logical Decision 2011 (amely idén Európában a legnagyobb többnemzeti helikopteres gyakorlat volt) további célkitűzései között szerepelt a parancsnokok és a törzsek NATO-elvek szerinti gyakoroltatása, valamint a hadművelési területen végzett harcászati feladatok végrehajtása összhaderőnemi műveletként.

Magyar részről tíz katonai alakulat vett részt a gyakorlaton, külföldről pedig hét ország hadseregének képviselői érkeztek

Koller József alezredes, a gyakorlat igazgatója.

Az egyéni, majd kötelékrepülések után került sor a szakmai feladatokra: többek között felderítésre, valamint légi és szárazföldi lövészetre. A helikopteresekkel párhuzamosan a macedón különleges művelési csoport az MH 34. Bercsényi László Különleges Művelési Zászlóaljjal gyakorolta a speciális feladatok végrehajtását. Ugyancsak fontos szerep jutott a gyakorlaton az MH 12. Arrabona Légvédelmi Rakétaezrednek, az MH 25/88 Könnyű Vegyes Zászlóaljnak, valamint az MH 59. Szentgyörgyi Dezső Repülőbázisnak is. A légvédel-

Szolnokra. Ausztriából három Bell OH-58 Kiowa, Németországból három MBB Bo 105-ös, Belgiumból pedig ugyancsak három Agusta A109-es helikopter érkezett a magyar Mi-17-es és Mi-24-es helikopterekkel folytatott közös gyakorlásra. Macedóniából egy különleges művelési csoport vett részt az eseményen, míg a lengyel és a szlovák hadsereg megfigyelőkkel képviseltette magát.

Első lépésként a külföldi vendégek megismerkedtek a helyi biztonsági rendszabályokkal, a repülőterrel és a kijelölt légterekkel, majd megkezdték a közös repüléseket – ismertette a programot

fegyvernemi akciót tekinthetünk meg. A beállított helyzet szerint egy hadművelési területen található ország ellenállóknak két vezetője két mecszet melletti épületben tanácskozott: fegyvervásárlásokat, terrorcselekményeket terveztek. A helyszín kiválasztása jól bevált gyakorlat a terroristák részéről, hiszen jól tudják: a szövetséges erők nem támadhatják meg őket a levegőből, hiszen számukra tilos műveletek végrehajtása valási építmények közvetlen környezetében. Azzal viszont nem számoltak a terroristák, hogy a légielő támogatásával, de szárazföldről „szakad nyakukba az áldás”. A szövetséges erők parancsnoksága ugyanis utasítást adott egy úgynevezett „Fogd el vagy öld meg!” művelet végrehajtására.

Nos, a gyakorlat e mozzanata során – az osztrák és a német helikopterek felderítése, biztosítása mellett – a magyar Mi-17-es rakta ki a könnyű vegyes zászlóalj kijelölt erőt a terroristák épületének közelében; a támadók aztán rövid tűzharcban végeztek az örökkel, a két vezetőt pedig elfogták. Általában ezt követően már csak a rutinlét, a helikopteres kiemelés következik, ám a Logical Decision tervezői egy meglepetést tartogattak, a légi és a szárazföldi végrehajtók számára egyaránt. A „könnyű vegyes” katonái azzal szembesültek, hogy az ellenállók nagyobb létszámú erővel megtámadták őket, hogy kiszabadítsák vezetőiket. Sima ügy – gondolták –, kérünk légi csapást. Csakhogy a gyakorlat vezetői nem adták meg számukra a szükséges azonosítási kódot, így a várakozó helikopterek hiába hallották rádióforgalmazásukat, azonosítási kód hiányában (lehet ellenséges csapda is a hívás) nem siethettek a segítségükre. A szárazföldi lépcső parancsnoka gyors döntést hozott: kivonta erőt a harcból, majd foglyaival megkezdte a menetet a tartalék kiemelési helyre.

– Na, így kell ezt csinálni – nyugtázta a látottakat Lamos tábornok, majd hozzátette: mind a helikopteresek, mind a szárazföldiek a leglogikusabb döntést hozták nem várt körülmények közepette is.

A Magyar Honvédség egyetlen légvédelmi rakéta fegyvernemi szervezetének alaprendeltetése – ahogyan azt Kovács Ferenc mérnök ezredes, parancsnok megfogalmazta: kijelölt tűzalagságai a légierő egyéb erőivel, valamint más katonai szervezetekkel és a szövetséges erőkkel együttműködve, a NATO integrált légvédelmi rendszerében (NATINADS) biztosítják a kijelölt katonai objektumok, a kiemelt fontosságú ipari-energetikai létesítmények, illetve a Magyar Honvédség meghatározott szárazföldi csoportosításainak légvédelmi-rakéta-oltalmazását. (Az ezrednek békeidőben is vannak éles feladatai: az elmúlt években például részt vettek a Magyarországon megrendezett miniszterelnöki találkozó, valamint Bush elnök látogatásának biztosításában is.)

Az ezred a feladatait a parancsnokság és az ezredtörzs irányításával, két légvédelmi rakétaosztállyal (Kub és Mistral), a vezetési és a logisztikai zászlóalj, valamint az egészségügyi központ támogatásával látja el. Fő technikai eszközei között megtalálható az ICC–K2PC integrált harcászati vezetési rendszer (átmeneti légi műveleti központ képesség), az SZT–68U (TIN SHIELD), továbbá a P–18 (SPOON REST) modernizált célfelderítő rádiólokátor-állomás.

Fő fegyverzetét a 2K12 Kub (SA-6 GAINFUL) kis hatótávolságú, valamint a Mistral közeli hatótávolságú légvédelmi rakétarendszerek alkotják.

Az évtizedek

során számtalan átalakítást megért ezred roppant patinás múltra tekint vissza. Jogerőbe lépését, összevonását követően jelenlegi szervezete 2007. március 1-jén alakult meg. Ha a teljesség igénye nélkül is, de idézzük fel az elődöket: 7. légvédelmi rakétaezred (1950–1997, Miskolc, Keszthely), 14. Rába légvédelmi rakétaezred (1951–1997, Szentés, Győr), 15. Kalocsa légvédelmi rakétaezred (1962–1997, Kalocsa), 12. vegyes légvédelmi rakétaezred (1997–2000, Győr), 5. légvédelmi rakétaezred (1950–2004, Diósjenő, Nagyoroszi.)

Nos, az elmúlt egy esztendőben ennek a patinás alakulatnak nem sok ideje maradt a múlton merengeni – derül ki a parancsnok szavából. Először is váltásra került sor az ezred élén: Varga László okleveles mérnök dandártábornok, a volt parancsnok kato-

ARRABONÁS MINDENNAPOK

LÉGVÉDELMI RAKÉTA-ÉLESLÖVÉSZETEK,
-GYAKORLATOK, NATO- ÉS NEMZETI
ELLENŐRZÉSEK; RÉSZVÉTEL HÁROM ÁRVÍZ ÉS
A VÖRÖSISZAP-KATASZTRÓFA MENTÉSI FELADATAIBAN, VALAMINT
PARANCSNOKVÁLTÁS. AZ MH 12. ARRABONA LÉGVÉDELMI RAKÉTAEZRED
AZ ELMÚLT EGY ÉVBEN NEM PANASZKODHATOTT SOK ÜRESJÁRATRA.

MAGYAR HONVÉD

A PARANCSNOK

Kovács Ferenc mérnök ezredes 1965. március 6-án született Nyíregyházán. Katonai alap- és felsőszintű képzettségét a Zalka Máté Katonai Műszaki Főiskolán (híradástechnikai mérnök), valamint a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetemen (okleveles katonai vezető) szerezte meg.

Ismereteit az évek folyamán több hazai és külföldi tanfolyamon bővítette. Többek között: törzstiszti tanfolyam (Budapest), angol nyelvtanfolyam (Győr, Budapest, Egyesült Királyság), földi telepítésű légvédelmi tanfolyam (Németország), harcászatterkélezési tanfolyam (Németország), katonai felsővezetői (vezérkari) tanfolyam (Budapest).

Az évek során a légvédelmi rakéta ütegparancsnok-helyettesi beosztástól kezdve a zászlóalj-parancsnokokig keresztül az ezredparancsnokiig végigjárta a csaknem teljes beosztási és rendfokozati skálát. Orosz nyelvből alapfokú, angol nyelvből középfokú vizsgával rendelkezik. Nős, egy gyermeke van.

nadiploáciai beosztásban folytatja pályafutását. Az új parancsnok széke pedig még „meg sem melegedett”, máris egy sor kiemelt szakmai feladattal találta szembe magát. Éleslövészetben vettek részt a csehországi Hradisteben, ahol a rendszerből kivont Iglá-1-es rakétákat kiképzési céllal használták fel, vagyis „ellőték” azokat. A MISTRAL osztály légvédelmi lövészei megtapasztalhatták az éles rakéta indításával járó pszichikai és fizikai hatásokat harcserű körülmények között. A MISTRAL kezelői saját fegyverrendszerüket is tesztelheték, tavaly nyáron a németországi Todendorf löterén végrehajtott Lendülő Kard 2010 elnevezésű, éleslövészetrel egybekötött harcászati gyakorlaton. A gyakorlatot a NATO TACEVAL (Tactical Evaluation) csoport tagjai ellenőrizték, amelynek során a teljes végrehajtás jó, míg a lövészet fázisa kiváló értékelést kapott. (A tizen-

MAGYAR HONVÉD

akadt bőven az elmúlt egy esztendőben. Három árvíznel is segítséget nyújtottak a győri rakétások (Bőny, Szőny és Méra térségében), és az elsők között érkeztek a vörösiszap-katasztrófa helyszínére is, ahol a kitelepítésekben vettek részt.

Mindezen feladatok sikeres végrehajtása a katonák szakmai felkészültségének, motiváltságának köszönhető a parancsnok szerint, aki a 2010-es évet az „úszni tanulás”, a 2011-est a „megállapodás” esztendőjének aposztrófálta. Ami pedig a közeljövőt illeti, újból mozgalmas időszak előtt áll az ezred. Első alkalommal ugyanis szervezetszerű aleggységgel vesznek részt

nyolc megsemmisítésre kijelölt célból tizenkettőt imitáltan, hatot pedig éles rakétáindítással semmisítettek meg.)

Ebben az időszakban több gyakorlaton is részt vettek, így a Load Diffuser 2010-en, a NEWFIP 2010-en, valamint a Logical Decision 2011-en. Ez utóbbi idén Európa legnagyobb többnemzeti helikopteres gyakorlata volt, amelyen a győri rakétások a szolnoki repülőtéren légvédelmét biztosították két csökkentett KUB üteggel. Mindezalatt folytatódtek az ellenőrzések is, így a MH 5/62. zászlóalj harcscsoport MISTRAL szakasza kiváló, a MH 5/1. zászlóalj harcscsoport MISTRAL szakasza pedig jó értékelést kapott. A hét esztendővel ezelőtti Nagyoroszból átvett MISTRAL légvédelmi rakéta-rendszert az elmúlt évek alatt továbbfejlesztették – például kiegészítették barátidegen felismerő képességgel. A fejlesztések és a befektetett munka eredménye-

ként az idei évben a NATO-felajánlott 1. MISTRAL légvédelmi rakétaüteg „feladatképes” minősítést kapott a pápai nemzeti ellenőrzésen.

Nem szakmai, de ugyanolyan fontos, alaprendeltetésből fakadó feladatuk is

külföldi misszióban: szentesi társaikkal közösen ők alkotják majd az EUFOR 10. váltásának gerincét. Sőt, maga a parancsnok is velük tart, az EUFOR-parancsnokság törzsfőnökének támogató helyettesi beosztását látja el hat hónapig Szarajevóban.

TÁBORI POSTA

TÁBORI POSTA ROVATUNKBAN FOLYTATJUK A MAGYAR HONVÉDSÉG ÚJ HUMÁNSTRATÉGIÁJÁNAK BEMUTATÁSÁT. CÉLUNK, HOGY ÁLTALÁNOS ÁTTEKINTÉST ADJUNK A STRATÉGIA, EZEN BELÜL A KIDOLGOZOTT KATONAI PÁLYAMODELL FŐBB PONTJÁIRÓL, FONTOSABB ELEMEIRŐL. KÜLÖN HANGSÚLYT ÉRDEMEK, HOGY AZ ÚJ HUMÁNSTRATÉGIA EGY MEGÚJULÓ, MODERN SZOLGÁLATI KULTÚRA BEVEZETÉSÉHEZ TEREMTI MEG AZ ALAPOT.

A MUNKAKÖRI KÖVETELMÉNYEK RENDSZERE

A stratégia megvalósításában hangsúlyos szerepet kap a munkaköri követelmények meghatározása, pontosítása, illetve a munkakör-értékelés, a munkakör-elemzések végrehajtása. A munkaköri követelményekhez kapcsolódva kell majd meghatározni az egyes munkakörökhez kapcsolódó képzetek körét – ez hatással lesz arra is, hogy az adott munkakör melyik pályamodellbe tartozik majd.

A munkaköri követelmények meghatározásával rajzolódik ki az a pályaháló, amely mentén a katona – a követelményeknek való megfelelés esetén – mozoghat a pályán. Milyen szervezeti elvárások fogalmazódnak majd meg? A követelmények nemcsak képzettségi, végzettségi, hanem tapasztalatra vonatkozó (vezetői beosztás, misszió stb.), illetve különböző kompetenciákra vonatkozó elvárások lehetnek.

A munkakör-elemzés alapul szolgál továbbá az állományarányok és a rendfokozati struktúra átalakításához, ami főként a magasabb rendfokozatok számának csökkentését, illetve a speciális szakmai pályamodellbe tartozó munkakör-családok esetében a katonai és polgári beosztások arányának meghatározását jelenti.

A SZEMÉLYZETFEJLESZTÉS

Kiemelkedő jelentőségű a személyi állomány megfelelő szintű képzése, meglévő tudásának, ismereteinek a Magyar Honvédség igényeivel összhangban történő fejlesztése. A személyzetfejlesztés kiterjed a katonai szolgálat egészére, a bevonulástól a szolgálatból történő kiválasztásig. A személyzetfej-

lesztés alapja a reális szükségletelemzés, a hatékony képzés-tervezés és -lebonolyítás, valamint az objektív értékelés. Szorosan kötődik az egyes munkakörökhez és beosztásokhoz kapcsolódó követelményrendszer felülvizsgálatához, ami lehetővé teszi az át- és továbbképzések rendszerének átalakítását, a beiskolázások és képzések tervezése során a bázis-alapú tervezésről a feladat-alapú tervezésre történő áttérést.

Átalakításra kerül a tiszti- és altisztképzés rendszere is, szorosan illeszkedve a szervezeti elvárásokhoz. A jövőben a nemzeti közszolgálati egyetemen folyó tisztképzés biztosítja a Magyar Honvédség tisztikarának utánpótlását, a képzés tematikájába beépítik a közgazdasági ismeretek oktatását.

A közszolgálati életpályák összehangolásának érdekében fontos szerepet kap a más közszolgálati jogviszonyba történő átlépés, az átjárhatóság feltételeinek megteremtése. Ennek megfelelően lehetővé kell majd tenni, hogy a közigazgatási ismeretek megszerzése elérhető legyen azok részére, akik a képzés keretében még nem kapták meg az ismeretanyagot, de más közszolgálati pályára lépnek át.

Hangsúlyosan jelenik meg az igény, hogy a Magyar Honvédség csak a katonai szakmákra indítsón képzéseket, vagyis azokra, amelyek a civil képzési rendszerben nem jelennek meg.

A személyzetfejlesztésnek nem része, de feladataiban és tevékenységében túlmutat a Magyar Honvédség szervezeti keretein a honvédelmi nevelés, ami az utánpótlás és toborzás támogatásán, illetve az oktatási rendszeren keresztül szorosan kapcsolódik ahhoz. A terület magában foglalja a honvéd középiskola és kollégiumok intézményeinek létrehozását, az egyes polgári szakközépiskolákkal a képzés terén történő szoros együttműködés kialakítását, valamint a honvédelmi nevelő programot is.

KOMPENZÁCIÓ, JUTTATÁSOK, TÁMOGATÁSOK

A juttatási rendszer átalakítása, fejlesztése során tekintettel kell lenni a közszolgálat, illetve más fegyveres szervek, továbbá a társadalmi vonatkoztatási csoportok bérrendszereire, többek között a megfelelő munkaerő-piaci versenyképesség érdekében.

Az illetményrendszer átalakításával az összilletményen belül a beosztásra épülő alapilletmény kell, hogy meghatározóvá váljon, az egyéb illetményelemek beépítésével, a pótlék-

rendszer átalakításával. Az illetményrendszer önálló elemeként jelenik majd meg a katonai szolgálattal járó legnagyobb áldozatvállalást erkölcsileg és anyagilag elismerő honvédelmi szolgálati pótlék, ami kompenzálja majd az egyes kiemelt munkakörökben történő szolgálatteljesítést is.

Az illetményrendszernek, a karrierpályán történő felfelé mozdulás mellett, támogatnia kell a horizontális irányú mozgást, a szakértővé, specialistává válást is, és folyamatos növekedést kell biztosítania a katonai pályá egészére. Ugyanakkor olyan szabályozókat kell kialakítani, amelyek lehetővé teszik a munkaerő-piaci hatások határozott idejű, rugalmas kezelését is.

nanszírozási lehetőségekhez igazodó támogatási, juttatási modell jön létre.

Az átalakítás érinti a lakhatás támogatási rendszerét is. A rendszernek támogatnia kell a hivatásos állomány mobilitását, figyelembe kell venni a rendfokozatot (beosztást), a gyermekek számát, valamint a helyőrséget. A mobilitás biztosítása érdekében a letelepedést elősegítő, biztosító lehetőségek csak a pálya végén állnak majd rendelkezésre. Következésképpen érvényesül, hogy egy időben csak egyfajta támogatás igénybevétele lesz elérhető.

Szintén kiemelendő a humánszolgálati tevékenységet magában foglaló feladatok további ellátása és fejlesztése. Ez az „ügyfélbarát” ügyintézését megvalósító ügyfélszolgálati irodák további kialakításával, valamint a katonacsaládokat segítő feladatok ellátásával valósul meg.

A humánszolgálatot meghatározó eleme a rekreáció, amely célját tekintve részben többletjuttatásként funkcionál, másrésztől segítséget nyújt az állomány megfelelő testi-lelki egészségének megőrzéséhez. A jövőben fontos szerepet kap továbbra is a prevenció és regeneráló jellegű üdültetési rendszer fenntartása. Az üdültetési rendszernek működtetésénél a szociális elvet is figyelembe kell venni, ami a szolgáltatás térítési díjainak meghatározásánál valósulhat meg.

A HUMÁNERŐFORRÁS-MENEDZSMENT INTÉZMÉNYRENDSZERE ÉS A HUMÁN-INFORMATIKAI RENDSZER

Az egyes pillérek közötti kapcsolat alapját a személyügyi intézményrendszer és az integrált humán-informatikai rendszer alkotja.

A célkitűzések megvalósítása, az egyes személyügyi al-rendszerek (teljesítményértékelés, kiválasztás, képzés, motiváció, munkaköri követelmények stb.) egymásra épülése, azok egymáshoz illesztése a humán/személyügyi intézményrendszer fejlesztését is jelenti. A jövőben hangsúlyos szerepet kap a központi személyzeti gazdálkodás, amely hatékonyan támogatja az előmeneteli rendszer működtetését, elsősorban a tisztek, altisztek vonatkozásában. A személyügyi folyamatok átalakításával erősödik majd a személyügyi szakállomány döntés-előkészítő szerepe úgy, hogy a parancsnoki állomány humánerőforrás-menedzsmenttel kapcsolatos tevékenységében az adminisztratív és bürokratikus elemek helyett a döntéshozatal váljon meghatározóvá.

E feladatok megvalósításához a napi munkát maximálisan kiszolgáló és elősegítő humán-informatikai rendszer szükséges, amely segítséget nyújt az adminisztráció csökkentésében, a papíralapú ügyintézés felváltó elektronikus ügyintézés megvalósításában.

Az előmeneteli rendszerhez kapcsolódóan olyan, a kiválasztást támogató karriermenedzsment-rendszert kell működtetni, amely nemcsak a vezető, hanem a „munkavállaló”, a katona irányába is szol-

gállat, a karriertervezést segítő pályaeorientációs tevékenység kialakításával.

A rendszernek, a vezetői információk rendszerek működtetésén túl, lehetővé kell tennie az állomány tagjai részére önkiszolgálói alkalmazások igénybe vételét is. Ez többek között a saját adatokba történő betekintés, módosítás kezdeményezését, valamint az előmenetelhez kapcsolódó vizsgára, képzésre jelentkezés lehetőségének kialakítását jelenti.

A humánstratégia megalkotása annak az intenzív munkának a része, amely a honvédelem rendszerének teljes megújításához vezet. Meghatározza, egységes keretbe foglalja azokat az alapelveket és célokat, amelyek biztosítják a Magyar Honvédség feladatainak ellátásához megfelelő humán feltételrendszert. Olyan pályamodellit vázol fel, ahol a katona könnyen elhelyezheti magát az egyes pályaszakaszokon. A stratégia alapján kialakításra kerülő pályaképből világosak lesznek a katona előtt az elvárások, valamint az, hogy a követelményeknek történő megfelelés függvényében karrier-utak nyílnak meg előtte. Olyan térképet rajzol fel, amiben a pályára lépő fiatal tisztjelölt, altisztjelölt pontosan tudja, hogy az élete milyen állomásokon keresztül jut el karrierje végpontjáig, mit kell teljesítenie ahhoz, hogy előléphessen, hogy magasabb beosztást kapjon, és mindehhez milyen juttatásokra számíthat.

A pályamodell lehetőséget teremt arra is, hogy a katona a szolgálata letelével a korábban megszerzett tudást és tapasztalatot felhasználva, egykor betöltött pozíciójához méltó munkakörben, teljes rangú munkavállalóként helyezkedhessen el a közszolgálat más területén, de akár a civil munkaerőpiacon is. Hiszen a katonai pályafutás során megszerzett hagyományos katonai erények (fegyelmeltség, pontosság, lojalítás,

szervezőképeség, döntésképeség) olyan tulajdonságok, amelyek megalapozzák a második karrier lehetőségét a közszférában, és hozzájárulhatnak a közigazgatás fejlesztéséhez. Így a társadalom is jobban megismerheti a magyar katona által képviselt erkölcsi értékeket.

A humánstratégia szemlélete egy új szolgálati kultúra kibontakozását alapozza meg. Elfogadása nem egy folyamat végét, hanem egy intenzív munka kezdetét jelenti. A stratégia alapján kezdődhetett meg az a munka, amely az egyes célok megvalósítását, a megvalósítás ütemezését, a részletszabályok kidolgozását szolgálja, és amelynek eredménye a 2013-ban hatályba lépő, új jogállási törvény megalkotásában testül meg.

Válójában két nagy projekt fut egymással párhuzamosan – tájékoztatta magazinunkat Baráth István dandártábornok, az MH ÖHP Logisztikai Erők főnöke, parancsnokhelyettes. Ezek összehangolása, illetve helyszíni tájékoztató céljából látogatott Magyarországra Jaroslav Kocian dandár-

tábornok, a cseh hadsereg támogató parancsnokságának parancsnoka, valamint Rudolf Maus dandártábornok, a német hadsereg támogató parancsnokságának törzsfőnöke.

Az elmúlt években ugyanis nyilvánvalóvá vált, hogy az egyes országok hadseregeinek logisztikai erői önmagukban

csak nehezen – egyes esetekben egyáltalán nem – tudnak megfelelni a válságkezelő műveletek logisztikai támogatási igényeinek. Egyrészt egyre több a NATO, az ENSZ, az EU vagy egyéb szervezet által vezetett művelet (amelyek ráadásul nemegyszer távoli földrészen zajlanak), másrészt az egyes or-

VÁLSÁGKEZELŐ LOGISZTIKA

KÖLTSÉGTAKARÉKOS, TÖBBNEMZETI LOGISZTIKAI TÁMOGATÁS MEGTEREMTÉSE; KÉPESSÉGALAPÚ RÉSZVÉTEL VÁLSÁGKEZELŐ MŰVELETEKBEN, VALAMINT A V-4 ORSZÁGOK ÁLTAL FELÁLLÍTANDÓ HARCCSOPOORTBAN. TÖBBEK KÖZÖTT EZEK A TÉMÁK JELLEMEZTÉK AZ MH ÖSSZHADERŐNEMI PARANCSNOKSÁG LOGISZTIKUSAINAK ELMÚLT HÓNAPOKBAN FOLYTATOTT ÉLÉNK KATONADIPLOMÁCIAI TEVÉKENYSÉGÉT.

Képességalapú együttműködés

szágok, hadseregek gazdasági kapacitása és felszerelése önmagában nem elegendő a felmerülő feladatok ellátására.

Többek között utóbbi problémára jelenhet megoldást a német vezetéssel létrejött Joint Logistics projekt, amelynek fő célja, hogy megteremtse egy műveleti dandár teljes körű logisztikai támogatásának feltételeit. Nem NATO-programról van szó, hiszen a részes országok – Csehország, Szlovákia, Horvátország, Macedónia, Magyarország, Ausztria, Svájc – közül több nem tagja a szövetségnek, ugyanakkor szerepet vállalnak válságkezelő műveletekben. A Joint Logistics tehát a felsorolt országok képességeit kívánja „összefésülni”, így alakítva ki a műveleti dandár logisztikai támogatási feltételeit.

A programban a Magyar Honvédség

egy tábori lőszer- és robbanóanyag-raktár, továbbá egy tábori üzemanyagraktár felállítására, illetve üzemeltetésére, mozgáskoordináló feladatok ellátására, valamint szállító- és rakodókapacitás biztosítására kapott felkérést. Az ÖHP logisztikusainak gyorsaságát dicsérik, hogy a júliusban Magyarországra látogató Maus tábornok már kialakított szervezetet és konkrét erőket, eszközöket talált: ki is fejezte meglepetését és elismerését, amikor Táborfalván már működés közben mutatták be neki azokat. A feladat ellátására létrehozott egy ötvenfős ideiglenes alegységet, negyvenhat technikai eszközzel. Utóbbiak sorában olyan önrakodó, konténerszállító járművek is találhatók, amilyenekkel még a Bundeswehr sem rendelkezik. Ugyanakkor Maus tábornok sem jött

üres kézzel: felajánlotta, hogy a német hadseregből már kivont, de új üzemanyagotöltő rendszerekkel bővítik a magyar kapacitást, amely egyébként önmaga is képes egy műveleti dandárt és támogató repülőeszközöket kiszolgálni.

A másik projekt viszont

már a NATO-hoz köthető, többek között ezért is látogatott Székesfehérvárra Jaroslav Kocian dandártábornok, aki partnerével tárgyalásokat folytatott a Prágában működő Többnemzeti Logisztikai Együttműködési Központ (MLCC) munkájába történő magyar bekapcsolásáról.

A prágai központot azzal a céllal hozták létre, hogy hangolja össze a NATO-tagságok logisztikai erőinek tevékenységét, emellett segítse elő kompatibilissé tételüket az esetleges közös tevékenységek ellátása során. A Magyar Honvédség csatlakozási nyilatkozatát még 2010-ben aláírták; ennek értelmében – többek között – egy főt delegálunk a szervezetbe.

A tagországokkal közösen, az MLCC már megkezdte a Szlovákiában megtartandó Capable Logistics 2013 gyakorlat előkészítését, amely a kidolgozott elvek első gyakorlati próbája lesz.

Kocian tábornok magyar partnereivel tárgyalt a visegrádi négyek által felállítandó harccsoport logisztikai feladatairól, valamint a cseh és a magyar hadsereg békeműveletekben történő részvételének kérdéseiről is. A cseh hadsereg támogató erőinek parancsnoka megismerkedett az ÖHP felépítésével, feladatrendszerével, az MH 64. Boconádi Szabó József Logisztikai Ezrednél pedig tanulmányozta a missziók ellátásának rendszerét, az együttműködés lehetőségeit. (A Magyar Honvédség például gyakran igénybe veszi az Afganisztánba irányuló cseh légihídat). A tábornok technikai bemutatón megismerkedett a magyar (katonai) Rába-szériával, Kecskeméten pedig a Gripen vadászrepülőgépek üzemeltetésének magyar tapasztalataival.

Forgószárnyas égi igásló

Azt azonban valószínűleg kevesebben tudják, hogy korántsem volt egyszerű az útja ennek a valóban remek, igénytelen, megbízható modellnek. A folyamatosan modernizált típus gyökerei egészen az 1950-es évek közepéig nyúlnak vissza. A helikopterek második generációja már elhagyta a súlyos és nehézkes belső égésű, dugattyús motorokat, és beköszöntött a gázturbinás hajtóművek máig tartó korszaka. A továbbfejlesztett aerodinamikai kialakításnak, a nagyobb teljesítményű hajtóművek miatt megnövekedett hasznos terhelésnek köszönhetően jelentek meg a közepes szállítóhelikopterek új generáci-

ójának, ugyanis egyáltalán nem volt elragadtatva a jól bevált és a hibáival együtt használhatónak bizonyult első generációs, dugattyús motoros Mi-4-es szállítóhelikopter leváltásának ötletétől. Pláne úgy, hogy az ország anyagi helyzete nem tette lehető-

támaszkodva – már ekkor is a kéthajtóműves kialakítást tartották volna megfelelőnek, amely nemcsak a hasznos terhelhetőséget és a repülési sebességet növeli, hanem – műszaki meghibásodás vagy a gépet ért találat esetén – a túlélhetőséget is.

Egyelőre azonban maradtak az eredeti elképzelésnél, így a munka során

ős képviselői. Közülük a Mi-8-as, amelynek sikerére igazán még a Mil tervezőiroda mérnökei sem számítottak.

TRÜKKÖS INDÍTÁS

Mint ahogy utaltunk rá, a típus karrierje korántsem indult zökkenőmentesen. A szovjet katonai és politikai vezetés

vé nagyobb összegek lekötését egy vadonatúj, buktatókat ígéro fejlesztésre. Éppen ezért Mihail Leontyevics Mil, a 329-es gyár vezető tervezője sajátos megoldással élt: az új típus mint a Mi-4-es gázturbinás továbbfejlesztését találta. Itt kell megjegyeznünk azt, hogy a gyár mérnökei – az 1957-ben elvégzett első számítások eredményeire

felhasználták a Mi-4-es több fő elemét, így a faroktartót, a fő- és farokrotort, az erőátviteli rendszert és az irányítórendszert. Azért voltak változtatások is: a hajtóműveket a

teherter fölül helyezték el, míg a pilótáfülke a gép lelegejére került. A teherteret is átdolgozták a Mil szakemberei: akár 20 személy is elfért a tágasabb helyen. A tervezők előrelátását és politikai érzékenységét dicsérik, hogy a szállító, a könnyű támadó és a tengeralattjáró-vadász változatok tervei mellett elkészült a „párnás” gép, tehát a nagyon fontos személyeket szállító Mi-8-as

piacot helyt kellett állnia. A V. A. Kuznyecov vezette fejlesztői mérnöksapat 1959-ben kezdte meg a részletes tervek kidolgozását, illetve az első, életnagyságú makettek elkészítését.

Az 1900 lóerős AI-24V hajtómű ugyan megfelelő volt a Mi-4-től átvett hajtáslánchoz, de a fogyasztásával komoly gondok voltak. A két-

V-8-as kéthajtóműves, V-8A jelet kapott prototípusa. Márpedig ha a legfelsőbb politikai vezetés támogatja, akkor forrás is akad a helikopter és a hajtómű-

vek költséges fejlesztéséhez. A kéthajtóműves kialakításhoz szükséges gázturbinás „erőművek” és a szükséges rotoragy végül a Szergej P. Izotov nevével fémjelzett 117-es tervezőirodából érkeztek.

ter is. Mint látni fogjuk, ez kulcsfontosságúnak bizonyult.

HIVATALOS FELKÉRÉS

A szovjet polgári repülésért felelős minisztérium hivatalosan 1958. február 20-án adta ki a felhívást az új, 1500–2000 kilogramm hasznos terhelésű, az Ivcsenko AI-24-es gázturbinát használó V-8-as jelű szállítóhelikopter kifejlesztésére. Egy évvel később már a védelmi tárca is csatlakozott a fejlesztéshez, így a helikoptereknek mind a civil, mind a katonai

hajtóműves kialakítás ugyanakkor már vadonatúj rotoragyakat, rotorlapátokat és vezérlőrendszert igényelt volna. Nos, pont ezt sikerült megoldani a VIP-változatnál. Megszületett a döntés: a Nyugatot lepipálni és elkápráztatni szándékozó Nyikita Hruscsov szovjet pártfőtűkár új, modern és legfőképpen biztonságos szállítóhelikoptere lesz a

A MINDENES

NEHÉZ LENNE AZ ELMÚLT ÉVTIZEDEKBŐL OLYAN KATONAI KONFLIKTUST TALÁLNI, AMELYBEN NE BUKKANTAK VOLNA FEL A MIL IRODA MI-8 (ÉS MI-17) TÍPUSÚ HELIKOPTEREI. A „MINYÓK” AZ IDŐK FOLYAMÁN A VILÁG LEGELTERJEDTEBB – ÉS LEGTÖBB FELADATRA ALKALMAS – HELIKOPTEREI LETTEK.

KÜKLOPSZ AZ ÉGEN

Az „egyszemű”, V-8 prototípus is alapos átalakuláson ment át, még a tervező-asztalon. A Mi-4-es négy pontos futóműve helyett egy orrfutót és két, a gép oldalához csatlakozó főfutót kapott, a folyadékos jégtelenítő rendszert elektromos váltotta fel, s átalakult a hidraulikus rendszer, valamint az elektromos kormánysegítők rendszere is. A változásoknak köszönhetően az Mi-4-es átalakításaként eladott fejlesztésből egy vadonatúj, modern helikopter született. A gép a farokrésztől előre gyakorlatilag teljesen új volt.

A V-8-as prototípusa, amely még a Mi-4-es négylapátos fő- és háromlapátos farokrotorjával rendelkezett, 1961. június 24-én emelkedett el a moszkvai 23-as gyár repülőterének betonjáról. A gép kétfőttonás hasznos terhelhetőséggel, 2500 kilogrammos külső teherhordó felüggesztő rendszerrel és 18 utas szállításhoz kialakított belső térrel szállt fel. A repülések sikeresen folytatódtak, a V-8-as így július 9-én már a tusinói légi parádén is bemutatkozott. A helikopter olyannyira elnyerte a legfelsőbb pártvezetés tetszését, hogy Hruscsov főtitkár a Politbüro egyik ülését is a gépben tartotta meg. A hivatalos állami tesztrepülések 1961 decemberében kezdődtek meg, de hamarosan háttérbe szorult a V-8: jött, látott és mindenkit meggyőzött a V-8A, a kéthajtóműves, erősebb változat. Mind a polgári repülés vezetői, mind a hadügyi tárca a V-8A mellett tette le a voksát.

MESSZEBBRE, MAGASABBRA

A kéthajtóműves prototípus első felszállítására végül 1962. augusztus 2-án került sor: a tervezők szándéka szerint a két, egyenként 1500 lóerős TV2-117 hajtómű ereje arra is elegendő, hogy az egyik kiesésével a másik még levegőben tartsa a helikoptert. A gyári kísérleti repülések után a jellegzetes Aeroflot-sárgára festett prototípussal 1963 márciusában kezdődött meg az állami átvételi tesztrepülések első sorozata. Ezek során elsősorban a helikopter hajtóművein és a rotorrendszeren hajtottak végre komolyabb változtatásokat, de cserelelték a futóműveket is: az új, sokkal komolyabb lengéscsillapítással rendelkező

futómű nagyban segítette a helikopter földet érését, megszűnt a néha jelentkező visszapattanás. A négycsatós robotpilóta, a megnövelt, háromtonnás felüggeszthető külső teher, az ehhez szükséges új teherfelüggesztő rendszer mind a tesztrepülések közben került a gépbe. A V-8AT prototípus már kifejezetten katonai csapatszállító gépek készült 1963-ban; „gyomrában” húsz katonára foglalt helyet felszereléssel együtt, a gép oldalához rögzített padokon. A „párnás” VIP-szállító változat a V-8AP nevet kapta. A sikeres állami tesztek után 1968-ban hadrendbe is áll-

hatott a Mi-8T katonai csapat- és teherszállító helikopter. Sikerüket jelzi, hogy a Mi-8-as TV2-117-es hajtóművel szerelt különböző változataiból a kazanyi gyár több mint 4500, az ulan-udei üzem pedig közel 3800 helikoptert szállított le a megrendelőknél.

A csapatszállítás mellett korán előtérbe került a támadó feladatok ellátása is. Ehhez 1968-ban készült el a Mi-8TV változat prototípusa, ahol a mára már jól

ismert jobb és baloldali fegyvertartó pilonok jelentek meg. A két-két fegyvertartóra 57 milliméter űrméretű UB-16-57 típusú, nem irányított rakétatárat vagy 50-500 kilogramm tömegű, szabadon eső bombákat lehetett elhelyezni.

A MÁSODIK GENERÁCIÓ

A további fejlesztések elsősorban a hajtóműveket és a rotorrendszert érintették. Nagy magasságban és/vagy forró légköri viszonyok között üzemelve a Mi-8-as terhelhetősége csökkent, repülési tulajdonságai romlottak – mint minden más, kortárs helikopteré. Ezt akarták orvosolni a jóval nagyobb teljesítményű

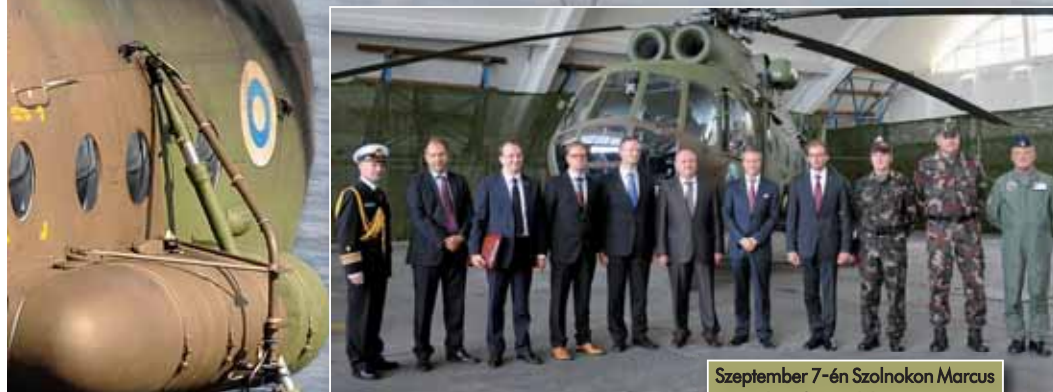
TV3-117MT hajtóművekkel, amelyek már megmutatták képességeiket a Mi-14 haditengerészeti és a Mi-24 harci helikopterekben. Az első tervek – a V-8A prototípusának berepülésével egy időben – már 1964-ben elkészültek. A komoly fejlesztés 1967-ben – a Központi Bizottság utasításának megfelelően – vette kezdetét; az életnagyságú makett

mint 3500 gépet szereltek össze s a gyártás folyamatos.

Újabb ugrást jelentett a kifejezetten a magas hegyvidéki üzemeltetéshez fejlesztett TV3-117VM hajtóművek megjelenése. Az 1985-ben bemutatott – majd 1987-ben gyártáséretté nyilvánított – hajtóművekkel szerelt gépek a

tak, s hamarosan a hadműveletek nélkülözhetetlen, egyben elképesztő sérüléállóságot mutató szereplőivé léptek elő. Egy-egy gép nem ritkán napi 8-10 órát repült, több feladatot teljesítve, néha a személyzet váltása nélkül. A helikopterek jelentették az egyetlen utánpótlási vonalat a hegy-csúcsokon elhelyezett megfigyelőponthoz, de a légideszantok, a kutató-mentő szolgálatok sem nélkülözhetők a Mi-8-asokat.

Hamar kialakultak a gyáriilag nem egészen ajánlott és persze hivatalosan nem is oktatót repülési eljárások. Gyakran fordult elő, hogy a hegytetőn vagy gerincen felszálló helikopterral a völgybe zuhanva gyűjtötték sebességét.

Szeptember 7-én Szolnokon Marcs Rantala, a finn védelmi minisztérium államtitkár-helyettese két Mi-8-as típusú szállító helikoptert adott át a Magyar Honvédségnek. A helikopterek a honosítási eljárást követően állnak hadrendbe.

az év végére el is készült. Az 1900 lóerős teljesítményű TV3-117MT hajtóművek fejlesztését a leningrádi Izotov tervezőiroda végezte. A modernizált Mi-8-as első prototípusa 1975. augusztus 17-én emelkedhetett a levegőbe. Markáns változás volt az Ivcsenko AI-9 segédhajtómű felszerelése, vagy az ellentétes oldalra került, így jobb irányítási lehetőséget nyújtó faroklécscsavar. A gép oldalanként három-három fegyvertet-felüggesztő sínrel rendelkezett. A típus berepülése sikeres és gyors volt, így a Mi-8MT (az exportra szintén néven Mi-17) gyártása 1977-ben megkezdődött Kazanyban: idáig több

Mi-8MTV, illetve exportra a Mi-17-1V jelzést kapták. A sorozatgyártás Kazanyban indult meg 1988-ban, Mi-8MTV-1 jelzéssel, majd a folyamatos, elsősorban a pilótafülke rendszereit érintő változtatásokkal alakultak ki az 1990-es években az MTV-2 és az MTV-3 változatok, amelyek már akár harminc katonát is képesek szállítani.

TÜZKERESZTSÉG

A típus első éles bevetésére Afganisztánban került sor, azon a hadszíntéren, ahol ma is szép számmal szolgálnak. Az első szovjet Mi-8T századot 1979 augusztusában helyezték át az országba, december 25-étől pedig a gépekkel nemcsak szállító és futár-, hanem harci feladatokat is ellát-

A FINN VONAL

A szovjet haditechnikai rendszereket is hadrendbe állító Finnország hamar csatlakozott a Mi-8-asok felhasználói táborához. A finn védelmi erők és a finn határőrség az 1970-es évek eleje óta használták a típust, míg a finn légierő az első (HS-2 lajstromjelű) gépét 1973. május 28-án, a HS-1-est pedig 31-én vette át. A légierő összesen nyolc Mi-8T és két „pámás” Mi-8P helikoptert állított hadrendbe.

The Birdman

(SZ)ÁLLOK RENDELKEZÉSÉRE!

Elő találkozásom Becs László főtörzsőrmesterrel, az MH 86. Szolnok Helikopterbázis légikutató-mentő szolgálatának tisztihelyettesével, eléggé rendhagyó volt: a kölcsonós bemutatkozást, kézfogást követő huszadik percben ugyanis már a hevedereihez erősítve zuhantam lefelé 3500 méter magasságból. Mivel meginvitált egy tandem-ejtőernyősugrásra. Az ugrás előtti

kötelező oktatás után annyit mondott csupán, hogy egy feladatom van: mosolyogni. Ő is ezt tette, és végtelen nyugalommal, csendes beszédének köszönhetően immár több mint ezer ember bízta rá az életét. Több mint ezer olyan civil – lányok, asszonyok, férfiak –, akik a vele való első találkozás után néhány perccel hozzám hasonló élményben részesültek.

Pedig pályakezdeése egyáltalán nem vetítette előre sem az ejtőernyős, sem a katonai karriert. Debrecenben született és az általános iskola elvégzése után építőipari gépészmérnök, majd szakács képzettséget szerzett. „Cukrász és kávézó” – jut eszembe a régi szállóige, s rögtön rá is kérdezek a különleges szakmapárosítás okára. – Annak idején tetszett a gépésztch-

MEGMÁSZTA A MONT BLANC-T, SZABAD TUDÓVEL HARMINCHAT MÉTER MÉLYRE MERÜL, TÖBBSZÖR LEFUTOTTA A BÉCS–BUDAPEST SZUPERMARATONT, EMELLETT PROFI EJTŐERNYŐS IS; EZZEL EGYÜTT BECS LÁSZLÓ ELSŐSORBAN KATONÁNAK, MÉGPEDIG OLYAN KATONÁNAK TARTJA MAGÁT, AKI EGYENRUHÁS KARRIERJÉT A SPORTNAK KÖSZÖNHETI.

nikusi pálya, csak hogy mire végeztem (1975-ben születtem), felszámolták az összes „panelgyárat”, így más megélhetés után kellett néznie. Így jött a szakács szakmunkásképző – mondta. Az iskolát elvégezte, de egy napot sem

így kezdte egyre jobban megszeretni új és cséppet sem veszélytelen szakmáját. Pedig egy életre el is mehetett volna a kedve az ejtőernyőzéstől, mivel első ugrása (még Hajdúszoboszlón) igen kaotikusra sikerült. Úgy „eldobták” ugyanis őket, hogy a város szinte minden pontjára jutott első ugrását végrehajtó ej-

Az év minden percében készenlétben

dolgozott szakácsként, s mint megjegyezte: még magára sem főzne szívesen. Az újabb pályakorrekció a sorkatonai szolgálat kezdetével köthető össze. Kalocsára hívták be alap kiképzésre, de mivel az egykori Magyar Honvédelmi Szövetségben már rendelkezett tízenhat ejtőernyős ugrással, hamarosan átkerült a szolnoki vegyes szállító-repülő ezredhez. A repülőezred ejtőernyős kiszolgáló századánál ejtőernyő-hajtogató, sofőr beosztásba került, s ahogy teltek a hetek, hónapok,

tőernyős, csak a reptérre nem. Szolnokon viszont nagyon jól érezte magát, így leszerelése után hat hónapig, immár szerződéses katonaként, visszatért régi helyére. Tette a dolgát, gyűjtögette az ugrásokat, s mentalitásával, hozzáállásával egyre több elismerést gyűjtött be parancsnokai és társai részéről egyaránt. Ennek is köszönhetően 2005-ben felajánlották neki a légi kutató-mentő beosztást. – Gondolkodás nélkül elvállaltam – emlékszik vissza –, mert egyrészt új ki-

hívást láttam benne, másrészt sok ismerősöm szolgált már ott.

A sport ekkor már szerves részét képezte életének. Ejtőernyő-hajtogatóként és gyakorló ejtőernyősként ugyanis napi kapcsolatban volt a katonai-ejtőernyős válogatott tagjaival, akik hozzá hasonlóan – többek között – futással tartották magukat kondícióban. A sok közös edzésnek, s nem utolsósorban az ejtőernyőzésben tanúsított viharos előmenetelének köszönhetően szerződéskötése után egy évvel meg is hívták a válogatottba, amelynek a mai napig tagja.

– Egy fiatal embernek ez roppant megtisztelő volt, teljes elánnal bele is vetettem magam, de lassan rájöttem, hogy sokan jobbakkal járnak a célba ugrásban. Viszont egy dologhoz elég jól értek: ez a stabil zuhanás, s ott van még a civil hobbim, a fotózás. Összekötve a kettőt, Bozóki Zsolt barátommal együtt, mi vagyunk a válogatott fotósai.

E rövid kitérő után, Laci visszaterelei a szót a kutatás-mentésre. Hallva, ahogyan erről a szakmáról beszélt, a legjobb toborzó is tanulhatna tőle. Mint szavaiból kiderült, az országos katasztrófavédelmi rendszer részét is képezve, az év minden percében készenlétben áll két helikopter (Pápan és Szolnokon), hogy a baleseteket szenvedett civil és katonai repülőeszközök személyzetének segítségére siessenek. A helikoptereken – a hajózókön kívül – egy felcser és két dezszantos teljes szolgálatot. A gépeket felszerelték minden olyan eszközzel, amelyekkel a lezuhant vagy kényszerleszállt repülő személyzetének elsődleges mentését megkezdhetik. A Mi-17-es voltaképpen egy mentős esetkocsi és egy túzóltóautó „keresztése”. Min-

Csak pontosan, szépen...

Egy újabb érem a „86-osnak”

Égből jövő életmentés

den, az elsősegélynyújtáshoz szükséges orvosi berendezéssel (például vákuumágy, lélegeztető és újraélesztő berendezés), valamint hidraulikus feszítő-vágó eszközökkel, tűzoltó berendezéssel rendelkeznek, a helikopter pedig „minden idős” – vagyis fedélzeti rendszerei-

nek köszönhetően éjszaka, illetve rossz látási viszonyok között is repülhet. A két deszantos feladata – többek között – segíteni, irányítani a helikopter leszállását (ehhez, ha kell, motoros fűrészel ki kell irtaniuk az aljnövényzetet), megkezdeni az oltást, kiszabadítani a

Túl egy újabb csúcson: a Mont Blanc tetején

roncs-
ba szorul-
takat. Ilyen

esetben természetesen a helikopternél hamarabb kell földet érniük, ezért mindannyian képesek kötéllel lecsúszni, vagy ejtőernyővel kiugrani a gépből.

S ez az a pont, ahol Becs László visszautalt a bevezetőben már említett tandem-ejtőernyőzéshez. Mert mint örök kísérletező, nem csupán a sport és az „utas-szálítás” miatt vált tandem-pilótává.

– Számítalan olyan helyzet adódhat – magyarázza –, amikor egy baleset helyszínére nemcsak a deszantosoknak, hanem például az orvosnak vagy a tűzoltónak is az első percekben el kell jutniuk, még akkor is, ha nem rendelkeznek ejtőernyős képzettséggel. Nos, őket mi vihetjük le tandemernyővel. De mondom más példát: a különleges erők bevetésénél esetenként tolmácsot vagy más, az ejtőernyőzésben járatos szakembert is el kell juttatni a műveleti területre; ez szintén a „tandem-szakma” létjogosultságát bizonyítja.

Nos, annak idején ezért is kezdte el-sajátítani a tandemezést, s ma már – mint említettük – több mint ezer civil részvételű páros ugrás élményében. Hosszú beszélgetésünk során sok más is kiderült. Például az, hogy szeret túrázni; végigjárta az országos kék jelzés útvonalatát,

majd az ott megismert emberek hatására elkezdett hegyeket mászni. Még hozzá milyeneket! Meghódította Európa legmagasabb hegyeit, a Mont Blanc-tól az ausztriai Gloggnockneren keresztül Szlovénia égbenyúló csúcsaiig. Futni mindig is szeretett, tehát nem meglepő, hogy többször részt vett a Bécs–Budapest supermaratonon, emellett mindig ott van a

hadsereg különböző – mezei futó, járőr, lövész stb. – bajnokságain; e versenyeken (mint az a fotóiból kiderül) mindig ügyelt, hogy alakulata, a „86-os” emb-lémája, felirata, zászlaja szerepeljen a szerelésén.

– Nagyon sokat köszönhetek ennek az alakulatnak – indokolja a reklámat –, ez a legkevesebb, amit megethettek az érdeklükben. Aztán az is kiderül, hogy egy PR-menedzser

vesztett el benne, mert kerettagként a katonaejtőernyős válogatotttól is igyekszik mindent megtenni.

– A mostani gazdasági helyzetben az ejte-válogatott is nehéz helyzetben van. Egyre kevesebb a pénz, egyre nehezebb szponzort találni. Noha a fiúk a katonaejtőernyős világbajnokságon ezüstérmét szereztek, egyáltalán nem olyan körülmények között készülhetnek fel a versenyekre, amelyet eredményeik alapján megérdemelnének.

Így aztán ezért is – no meg az örök kísérletező mivoltából fakadóan –, Becs László volt az első magyar hadseregben, aki végrehajtotta az úgynevezett Birdman (Madárember) ugrást. A hangzatos név az ugrás során viselt öltözetre utal: az ejtőernyős kezei-lábai között denevérszárnyszerű vászon feszül, amelynek segítségével hihetetlen távolságot siklásokat lehet produkálni.

– Új dolog ez, és nagyon látványos – mondja. Ha egy „ütős” videoklipben a katonai ejtőernyőzést, a tandemugrásokat, a kutató-mentő szolgálatot, valamint a katonai ejtőernyős sportot be tudjuk mutatni, akkor meggyőzhetünk tökére-erős cégeket arról, hogy a katonaejtőernyős válogatott szponzorálása nemcsak reklámértékkel bír számukra, hanem egy hiánypótló szakmát – s pátosz nélkül –, egy nemes célt is támogathatnak.

Hármezer méteren, kétszázal lefelé: mosolygól

Mária főhadnagy és a többiek

Az 1552. évi ostrom során mutatott helytállással az egri leányok és asszonyok a kortárs Európa elismerését is kivívták.

ASSZONYYOK FEGYVERBEN (1.)

AZ ISMERT SZTEREOTÍPIA SZERINT A FÉRFIAK DOLGA A HÁBORÚSKODÁS, A NŐKÉ PEDIG A CSALÁDI TŰZHELY MELEGÉNEK ŐRZÉSE. DE MI VAN AKKOR, HA A NŐK HARCOLNAK? A HAZAI PÉLDÁKAT — CS. KOTTRA GYÖRGYI FŐMUZEOLÓGUS VEZETÉSÉVEL — A HADTÖRTÉNETI INTÉZET ÉS MÚZEUM KIS CSAPATA GYŰJTÖTTE ÖSSZE, S TÁRTA A NYILVÁNOSSÁG ELÉ A KOMÁROMI ERŐD FALAI KÖZÖTT BERENDEZETT „NŐK A MAGYAR HADTÖRTÉNELEMBEN” CÍMŰ KIÁLLÍTÁSON.

A legendák és mítoszok világában számos fegyvert fogó nővel találkozhatunk: elég, ha csak a görög Pallasz Athénére, a haditudományok védnökére, a római Bellonára, a háború pusztító erejét jelképező istenalakra, vagy a skandináv mitológiából ismert Odin gyönyörű szolgálóira, a valkűrökre gondolunk, akik a csatában elhunyt harcosok lelkét kísérték a Hősök Csarnokába. A valóságban ugyanakkor a nőkre nem a harcos, inkább az áldozat, a megvédendő, vagy jobb esetben a férfiakat segítő szerepet osztotta a sors.

– Időről időre mégis akadt, aki férfiként – vagy helyzeténél fogva férfiszerepre kényszerülve – élte az életét. A halikarnasszosi Artemiszia királynő például i. e. 486-ban, a szalamiszi csatában a perzsák oldalán admirálisként irányította hajóhadát, de ne feledkezzünk meg Jeanne d’Arc-ról (1412–1431) sem. A történelemben gyakran emlékeznek meg olyan nőkről, akik férfimódon éltek a hadseregekben; ezeket a nem egyszer romantikus színezetben leírt eseteket a manapság oly divatos „gender history”, vagyis az a történettudományi irányvonal kapta fel, amely például a nemek és a kisebbségek szerepét vizsgálja a történelemben. A valóság viszont ezerszer prózaibb. Azok a nők, akik bármilyen indíttatásból követték a sereget, kényszerhelyzetben valóban fegyvert foghattak, de ezt ők maguk sem tekintették természetes állapotnak. Az adott történelmi és társadalmi helyzetben nem is volt az – hangsúlyozta Cs. Kottra Györgyi, a Hadtörténeti Intézet és Múzeum főmuzeológusa, a témával foglalkozó kiállítás szervezője.

Ennek megfelelően a magyar történelem korai századaiban nem találkozhatunk a harcos nő alakjával. A Galambóc ostromakor (1428) nyújtott segítségért uralkodói birtokadományban részesült Rozgonyi Cecília nevét is inkább Arany János 1852-ben írt balladája (Rozgonyiné), mint a közemlékezet tartotta fenn. A magyar hadtörténelem által szá-

Perényiné Kanizsai Dorottya a mohácsi csata után a környék papjai és 400 jobbágya segítségével temette el a harcban elesetteket.

mon tartott első hölgy Perényiné Kanizsai Dorottya volt. „Mint a sötét asszony a mohácsi téren...” írta Babits Mihály: így emlékezünk rá, a környék papjai és 400 jobbágya segítségével az 1526. augusztus 29-én vívott csata áldozatait eltemetve, rendkívül művelt nagyszonyora, aki saját korában a keresztényi könyörület, míg később a hazafiság egyik jelképe lett.

– Mindazonáltal történelmünk legismertebb fegyvert fogó nőinek az egri leányok és asszonyok számítanak; az 1552. évi ostrom során mutatott hősiességük híre egész Európát bejárta, a kortárs krónikáknak és rölapoknak köszönhetően. Ezekben ugyanakkor nem egyszerűen nőkként, hanem keresztény nőkként, azaz a kereszténységet védelmező entitásokként jelentek meg – jegyezte meg Cs. Kottra Györgyi.

A felszabadító háborúk korából Zrínyi Ilona (1643–1703) alakja emelkedik ki. II. Rákóczi Ferenc édesanyját a kortársak – főleg a franciák pártján állók – a Habsburg-ellenes harcok hőseként mutatták be, majd a magyarországi „kurucos” politikai irányvonal tovább fokozta kultuszát. A legendákkal ellentétben fegyverrel ugyan nem védte Munkácsot, de a döntést a vörös zászló kitűzéséről ő hozta; ezzel jelezték az ostromlóknak, hogy nem adják meg magukat.

A 18. század a nők nagy százada volt. Európa-szerte korszakos jelentőségű

Második férje, Thököly Imre elfogatása után Zrínyi Ilona védte Munkács várát Antonio Caraffa csapatai ellen.

Habsburg-Estei Mária Ludovika királyné koronázási ajándékából ötvenezer forintot ajánlott fel a hazai tisztképzés megindítására. A nevét őrző Ludoviceum felállításáról 1808-ban határozott az országgyűlés.

uralkodónők és királynék gyakorolták a hatalmat, Magyarországon például az a Mária Terézia, aki a haderő tekintetében is mély nyomot hagyott történelmünkben. Az ő regnálása idején, 1743-ban született meg az első katonai zászlórendelet, szilárdult meg az állandó hadsereg, s bocsátották ki az első, státútumában igen korszerű katonai kintüntetést, a Katonai Mária Terézia Rendet, melynek jelmondata, a FORTITUDINI, azaz „A VITÉZSÉGNEK”, máig él és ismert. Mindemellett a Habsburg-házi magyar királynő hozta létre – igaz, politikai okokból – a Nemesi Testőrséget is.

A következő évszázad elején szintén egy hölgy nevéhez fűzhető a magyar hadtörténelem szempontjából jelentős esemény: I. Ferenc császár harmadik fe-

lesége, Habsburg-Estei Mária Ludovika királyné ugyanis előbb elérte, hogy a pozsonyi országgyűlés 1808-ban hozza, a magyar katonai akadémia felállításáról szóló határozatát a kamarilla ellenkezése dacára az uralkodó szentesítse, majd koronázási ajándékából ötvenezer forintot ajánlott fel a hazai tisztképzés megindítására. A gesztus ugyan a napóleoni háborúk alatt történt, így politikai szempontok is felfedezhetők mögötte, a Ludoviceum létrehozása mégis százados kihatású volt a magyar hadtörténetre.

– A napóleoni háborúk időszaka, majd az 1848-ig tartó periódus a politizáló, a férjét eszméiben is támogató – vagy éppen arra hatást gyakorló – nők kora volt. Példa erre a porosz Lujza királyné, Napóleon talán legádázabb ellensége, míg hazánkban a Zichy lányok képviselték e vonalat; Batthyány Lajos és Károlyi György hitvesei a legmesszebbmenőkig támogatták a nemzetért és a haladásért

Horváth Józsefné

Bányai Júlia elhunyt férje, Sárossy Gyula nevén jelentkezett a honvédségbe.

küzdő mozgalmakat, s zászlóanyagként erősen kötődtek a hadsereghez is. A zászló keresztanyjának szerepe több volt, mint jelkép vagy egyszerű gesztus. Nemcsak az adott alakulatot önmagában meghatározó jelkép, a zászló történeti információját hordozó szalag és az alakulat jelmondatának adományozói voltak, hanem személylét kötötte össze a hadsereget a civil szférával – mutatott rá Cs. Kottra Györgyi.

1848-ban, a szabadságharc kitörésekor több nő is jelentkezett a hadseregbe, s férfinek mögé bújva vették fel a küzdelmet az ellenséggel. Például Pfiffner Paulina (Ligeti Kálmánként) a bécsi légióhoz csatlakozott, míg Bányai Júlia (Sárossy Gyula néven) Erdélyben harcolt – s lett főhadnagy –, majd a fegyverletétel után, 1849-ben Törökországba emigrált. E korszak legismertebb alakja azonban kétségkívül Lebstück Mária: ő a bécsi forradalomban esett át a tűzkeresztségen, majd részt vett a téli hadjárat több ütközetében, sőt ott volt Buda ostrománál is. Később beállt a Miklós-huszárok közé, ahol főhadnaggyá léptették elő. A szabadságharc végnapjaiban ment férjhez, míg a fegyverletételt követően hat hónapig az aradi várban raboskodott; itt

Lebstück Mária

szülte meg fiát, Jónák Pált. 1892-ben, Újpesten halt meg, nevét azonban halhatatlanná tette Huszka Jenő népszerű operettje, a Mária főhadnagy és a műből Szelezky Zita főszereplésével készült film, valamint az „En mától fogva csak terölád álmodom” kezdetű keringő ritmusú duett.

1848/49-ben mindazonáltal a nők többsége – a társadalmi elvárásoknak megfelelően, ugyanakkor saját elhatározásából – inkább ékszerait ajánlotta fel a haza védelmére, míg Teleki Blanka és Leövey Klára politikai, társadalmi szinten segítettek a szabadságharcot, ami miatt be is börtönözték őket. Számos gyűjtést rendeztek a nők, főleg ruhákat és fémeműt kértek a lakosságtól, utóbbi ugyanis hiánycikknek számított a honvédségnél. A sérültek ellátására ren-

Kossuth Zsuzsanna

geteg tépésre volt szükség, ezeket pedig szétzabdalt vászonnál készítették. A szabolcsiak például negyven mázsa tépést bocsátottak a hadsereg rendelkezésére, megtoldva a szállítmányt kétezer fémeművel is. A debreceni hölgyek ezer darab fémeműt varrtak a katonáknak, míg a pestiek harmincezer gatyá elkészítését vállalták egyetlen hét alatt; arra vonatkozóan nincs adatunk, hogy

„Mária főhadnagy” sírja Újpesten, a Megyeri úti temetőben.

ez végül sikerült-e nekik. Ezek a szerepvállalások ugyanakkor többet segítettek az ügynek, mint a katonaruhás nők.

A Nemzetközi Vöröskereszt 1859-es megalakulása előtt érvényes társadalmi megegyezés szerint a háború sérültjeinek ápolása a nők feladata volt. 1848-ból is ismerünk olyan hölgyet, Horváth Józsefnét, aki a csatatéren (ese-tünkben a titeli ütközet helyszínén) látta el a sérülteket: nevét, tettét egy napiparancs örökölte meg. A magyar katona-egészségügyi rendszerről egyébként elmondható, hogy rendkívül jól szervezett volt, ami egyrészt Korányi Frigyesnek, másrészt Kossuth Lajos legfiatalabb testvérének, Kossuth Zsuzsannának köszönhető. A kormányzó húga honleányokat toborzott ápolónőnek és személyesen felügyelte a hadikórházak működését, amelyekben – rendelkezése nyomán – a honvédek, illetve az ellenséges császári katonának ugyanolyan szintű orvosi ellátás járt. Ez a szemléletmód abban a korban egyáltalán nem számított általános elterjedtnek: csak valamivel később, az angol ápolónő, egyben a modern nővérképzés úttörője, Florence Nightingale (1820–1910) fellépésével, illetve a már említett Nemzetközi Vöröskereszt megjelenésével vált ázá.

(Az illusztrációkat a Hadtörténeti Intézet és Múzeum bocsátotta rendelkezésünkre. A Lebstück Mária síremlékéről készült fotó Ráczi Tünde munkája.)

(Folytatjuk)

KŐBE VÉSETT MÚLTUNK

Kedves Kollégák!

Kegyes volt hozzánk a sors: még szólhattunk egymással egy-két szót. Veletek, az '56-os forradalmi Magyar Honvéd újságíróival. Mi, a rendszerváltás utáni Magyar Honvéd újságírói. Veletek, akik ama októberben nem túrtétek tovább újságotok forradalmat tagadó hangját. Október 30-ától címet és hangot váltottatok. Hangot, amit csak a szovjet szuronyok árnyékában fogant új hatalom tudott elhallgattatni november 23-án (!), az utolsó lapszám megjelenése után.

Igen, szólhattunk még egy-két szót, s ennek épp' hűsz esztendeje. Lapotok és nyomdátok emléktábláját avattuk. De jó lefni, közösen. De jó lefni, mi is áll azon a táblán. „Az 1956-os szabadságharcban itt írták és nyomtatták forradalmi katonáink napilapját, a MAGYAR HONVÉD-et és a megszállóknak szóló cirill betűs röplapot. A szerkesztőség és az Október 23-a Nyomda emlékére állította a Történelmi Igazságtétel Bizottság és a Zrinyi Nyomda.”

Időnként elsétálok arra. A volt Zrinyi Nyomda falához. Budapest, az V. kerületben, a Stollár Béla utca és a Bajcsy-Zsilinszky út sarkához. Emlékezni. Meggyőződni, megvan-e még emlékezésünk márványtáblája. Az épületben már se nyomda, se élet. Múltunk kőbe vésett töredékét régóta állványzat alatt lehet látni. De még látni. Ahogy bennetek is a hűsz esztendeje készült fotón. A forradalmi lapzártások után harmincöt évvel nálunk, „szerkesztőségi értekezleten”. Balról, némiképp háttal, Vajda Gábor, majd Thurzó Tibor, Zsolt Róbert, Firon András és Mátrai Károly. Azután persze látni bennünket, ama tizenegy forradalmi lapszámotok emléke előtt tisztelni, egy-két szót szólva, veletek közösen ünnepelni. De jó lenne ezt ismét és ismét megtenni...

Maradtak az emlékek. Maradtak az ötvvezres példányszám, fejlécben Kossuth-címerrel megjelent forradalmi lapszámok.

MAGYAR HONVÉD

MAGYAR HONVÉD

Kölcsön ágyú visszajár?

JÓ HÚSZ ÉVE MÁR, HOGY A KÜLFÖLDI FILMES VILÁG FELFEDEZTE MAGÁNAK MAGYARORSZÁGOT, S EGYRE TÖBB NEMZETKÖZI SIKERT ELÉRŐ FILMET, SZERZŐT FORGATNAK HAZÁNKBAN. AZ EGYIK ILYEN LEGÚJABB TELEVÍZIÓS SZERZŐ A BORGIAK – A BŰNÖS CSALÁD CÍMET VISELI. A 15. SZÁZADI ITÁLIÁBAN JÁTSZÓDÓ, A BORGIA-CSALÁD SÖTÉT URALMÁT BEMUTATÓ SZERZŐ BERENDEZŐJE A FILMES SZAKMÁBAN MEGLEPŐ MÓDON NEM KÜLFÖLDI, HANEM MAGYAR. RÁADÁSUL SZÍNVONALAS MUNKÁJÁÉRT VARGA JUDITOT – FRANÇOIS SÉGUIN ÉS JONATHAN MCKINSTRY MELLETT – A TELEVÍZIÓ OSCARJA-KÉNT EMLEGETETT EMMY-DÍJRA IS JELÖLTÉK LÁTVÁNY KATEGÓRIÁBAN.

LÁTVÁNYBOSZORKÁNY

A gimnázium után a Színház- és Filmművészeti Egyetemre felvételiztem, operatőr szakra. Valójában a filmrendezés érdekelt, de így utólag azt mondom: mindegy, mert nem vettem fel. Eléggé elment az egészségtől a kedvem, így lettem aztán építész. Éppen munkát kerestem, amikor teljesen véletlenül találkoztam Ágh Márton látványtervezővel, akinek igazából mindent köszönhetek. Vele kezdtem el dolgozni, és kis tüzással ekkor jöttem rá: létezik olyan szakma is, hogy díszlettervezés. Azt éreztem: otthon vagyok, ezzel szeretnék foglalkozni, és mindig is ezt szerettem volna csinálni.

– Hogyan kerültél bele a Borgiakról szóló sorozatba?

– Három évvel ezelőtől alapítottam meg

saját berendező cégemet. Akkoriban már mondtam Adam Goodman-nek, a Mid Atlantic Film producerének: egyedül is elvállalnám egyszer egy nagyobb film vagy sorozat berendezését. Ez azért szokatlan, mert a hazánkban forgatott külföldi produkcióknál általános, hogy külfönből hoznak berendező-főnököt. A Borgiak felvételi beszélgetése után aztán a referenciák alapján François Séguin látványtervező jelezte: szívesen dolgozna közvetlenül velem, illetve a csapatommal. Egyébként egy kilenc hónapos forgatás igen megterhelő tud lenni, ha olyan főnököt fogsz ki, akivel nem tudsz rendszeresen kijönni...

– El tudom képzelni. De pontosan mit is csinál egy berendező, és mi alapján dolgozik?

– Minden olyasmit, ami a díszletben nem előre felépített. Legyen szó fegyverről, bútorról, szoborról, járművekről, dekorációkról és kismillió egyéb apróságról. A „Bibliánk” pedig a forgatókönyv. De persze nagyon lényeges a rendezővel és az operatőrrel történő folyamatos egyeztetés is.

– Ezek szerint te is javasolhatsz bizonyos dolgokat a rendezőnek?

– Elvileg igen, és ez a jobbik eset. A rendező sem érthet mindenhez, mi pedig látványelemekkel tudjuk segíteni a munkáját. Ha egy adott szituációval ki akar fejezni valamilyen hangulatot, akkor nyugodt szívvel hagyatkozhat azokra a részletekre, amelyeket korábban felfogadott.

– Hogyan készültetek fel a Borgiak-sorozatra?

– hogy már nem abban a korban élünk.” Emberi hiányosságok, gyengeségek, erő és szerelem – mindezek napjainkban is jelen vannak, de itt egy kicsit más-hogy látjuk ezeket. Belepillant-hatunk egy olyan ember, Rodrigo Borgia – és rajta keresztül egy egész család – életébe, aki igazából a vallás palástját magára húzva, tetteivel gyakorlatilag ellentmondásba került az egyház hirdette eszmékkel.

– Egy alkalommal a sorozat kapcsán azt nyilatkoztad, hogy munka során a csatajelenetek izsasztottak meg leginkább. Miért? Nem volt melletted katonai szakértő?

– Egyházi szakértő volt, katonai nem, de nem is kellett szerencsére. Ugyanis nem ez az első történelmi film, amiben

– Sokat olvastunk, néztünk képeket, jártuk a különböző múzeumokat. Nekem volt szerencsém kimenni Rómába és a Vatikánba is. Körbejártam a Borgia-lakosztályokat, az egyházi boltokat, római kellékes házakat, így közelebbről meg tudtam nézni korabeli, valamint utángyártott bútöröket is. Valójában azon-

– Talán azt, hogy milyenek ne legyünk... Vagy azt: „örüljünk annak,

– Ez a sorozat mit közvetít a 15. századból a jelenkor nézője felé?

– Talán azt, hogy milyenek ne legyünk... Vagy azt: „örüljünk annak,

részt veszek. Ha akarod, el tudom mondani többé-kevésbé pontosan, hogy a középkorban – korszakokra lebontva – milyen kardokat vagy nyílpuskákat gyártottak. A lényeg az, hogy ezen a területen is nekem kell szakértőnek lenni.

– Meggyőztél. De ennyire fontos volt a történelmi hűség?

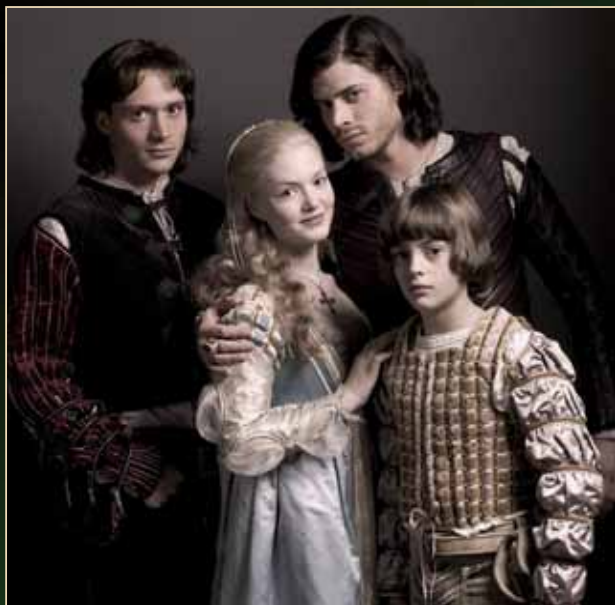
– Igen és nem. Egyfelől gondolkodtunk például azon, hogy a Had-történelmi Intézet és Múzeumból is bérből veszünk korabeli ágyút, csak hogy aztán letegyük arról a tervről. Ugyanis sokkal nehezebb lett volna mozgatni, mint egy utángyártott ágyút, ráadásul nem vettem volna a lelkemre, ha a forgatás közben megsérül. Ez nem is lett volna helyénva-

A kanadai–fr–magyar koprodukciónban készülő sorozat nagy részét Magyarországon forgatták, főként az etyeki Korda-stúdióban, valamint budapesti, komáromi és soproni helyszíneken. A Showtime legújabb történelmi sorozatáért Neil Jordan forgatókönyvíró és James Flynn producer felelős. Az alkotók – kezdetben – egyestés nagyfilmben gondolkodtak, ám miután a témával hatóbban is foglalkoztak, úgy gondolták, hogy egy többvados tévésorozat lenne a legmegfelelőbb a történet bemutatására. A sorozat a nyugati reneszánsz virágzásának, valamint az új világ felfedezésének idején játszódik. 1492-ben, VIII. Ince pápa halálának estéjén kezdődik Rómában, bemutatja a pápaválasztás folyamatát, majd az egyháztörténet által máig a pápaság legsötétebb alakjaként számon tartott Rodrigo Borgia, azaz VI. Sándor pápa és családja életútját. Az eretneknek számító Borgiák semmitől sem riadtak vissza, hogy a pápaságot saját dinasztiájuk birtokává tehessek. A kegyetlen és manipulatív egyházfőt Jeremy Irons Oscar-díjas színész alakítja. A széria főbb szereplői között nem, a statiszták között viszont annál inkább találkozhatunk magyar nevekkal. Epizód-szereplőként, bérnyilkost alakítva, megfordult a sorozatban a kereskedelmi tévéből ismert Arpa Attila is. A sorozat kilenczses első évadja magyar szinkronnal elérhető az HBO-n. A Showtime már áprilisban leszerződött a második évrá, amelyet szintén hazánkban forgatnak. A tíz új epizód 2012 nyarán kerül adásba az USA-ban.

ló. Másfelől azonban a történet, a kivitelezhetőség és a hangulat kedvéért itt-ott eltértünk a korabeli hadtörténelem százszázalékos rekonstrukciójától.

– Amennyiben?
– Vegyük például a díszkardokat. Ha egy karakternél azt akarjuk láttatni, hogy az illető mennyire gazdag, vagy éppen mennyire van fontos pozícióban, akkor bizony az illető csata közben is a díszkardját fogja használni, legyen ez bármennyire irreális. Aztán abban a korban általában vékonyabb pengéjű kardokat használtak, de a látvány és a koreográfia szempontjából a vastagabb pengék job-

ban megfeleltek. Továbbá a forgatókönyv alapján belekerültek láncos ágyúgolyók is a filmbe, ami hadtörténelmi szempontból megint csak túlzás. Különböző csatajelenetek egy részét a komáromi Monostori Erődben vettük fel. Napokig ágyúk, speciális láncos ágyú-

golyók, fegyvertartó állványok, korabeli katonai sátrak között éltünk.

– Mennyire lehet a berendezés során improvizálni?

– Az igazság az, hogy noha a felkészülés és az előzetes tervezés nagyon fontos, nem nagyon tudunk mindent előre kitalálni. A produkció forgatás közben is sokat fejlődik, ez pedig azt jelenti, hogy sokat kell improvizálni. Előfordul, hogy mondjuk a rendező kérése alapján gyakorlatilag azonnal másra van szükség. Ilyenkor iszonyatos a pörgés: öt mondatban el kell tudni mondani a másikat, hogy pontosan mi kell. Nem tartatsz fel senkit. Harmincöt emberrel dolgozom együtt, képzelj el, ha mindenkivel csak fél órát beszélés...

– Értem... Szerinted mennyire meghatározó egy filmnél a látvány?

– A film, jellegénél fogva, el tud vinni egy teljesen más – akár irreális – vi-

lágba, és végül is egy történelmi sorozatnál (mai szemmel nézve) irreális világot hozunk létre. A látvány olyanira lényeges, hogy akár egy gyengébb történetet is jó irányba tud elvinni. Néha, más filmeket nézve, magam is megdöbbenek, hogy ez az állítás mennyire igaz.

Már a honfoglalás korában is használtak drogokat, vagy ahogyan a szaknyelv nevezi, pszichoaktív szereket. Igaz, a használatok nem drogfogyasztóknak, hanem sámánoknak hívták... Tulajdonképpen a rendszerváltás után terjedtek el hazánkban a különféle drogok. A rendszerváltás utáni szabadság behozta ezt is. Azelőtt más volt a helyzet: a „vasfüggöny” sok mindentől megóvott bennünket, így például a kábítószer elterjedésétől is.

– Hogyan modellezhető röviden a kilencvenes évek óta ezen a téren lezajlott folyamat?

– Először elkezdett emelkedni a szerhasználók száma. Közép-Európa százmilliós populációja a rendszerváltás után ugyanúgy akart élni, mint a nyugatiak. Ugyanazokkal az örömeikkel akarták átélteni, mint ők, és ebbe beletartoztak a drogok is.

Aztán megjelent sokféle kábítószer; a marihuánától az LSD-n és az amfetamin-származékokon keresztül, egészen a heroínig bezárólag gyakorlatilag mindenféle szerhez hozzá lehetett jutni. Utána, amikor az Európai Unió tagjaivá váltunk, a kábítószer-csempészes is jelentősen egyszerűbbé vált. Ez a helyzet azonban az elmúlt két évben gyökeresen megváltozott, mert megjelentek a piacon az úgynevezett dizájner drogok és ezek a szerek lényegesen átalakították a szerhasználatot. A dizájner drogok olyan vegyületek, amelyeket a kábítószerlistán szereplő tiltott anyagok apró változatásaival állítanak elő, kijátszva ezzel a törvényt. Így aztán a klasszikus szerek hiába illegálisak, ha ezek az új anyagok a legális oldalon állva szárnálnak.
– Ezek hogyan hatnak az emberi szervezetre?

– Nézze, erre a kérdésre nem lehet általánosságban válaszolni. Mivel igen sokfélék, nem lehet ezeket egymással sem összehasonlítani. Vannak közöttük stimulánsok, hallucinogének; mindegyik más. Egy dologban azonban hasonlóak: nem tudunk semmit a hosszú távú hatásokról. Ugyanis még nem telt el annyi idő, hogy felhalmozódhatott volna megfelelő mennyiségű tapasztalat. Most ott tartunk, hogy léteznek ezek a szerek; vannak alkalmi használók és rendszeresen használók. Hogy tíz év múlva mi lesz ennek a következménye, ezt most még nem tudom megmondani.

– Nem reménytelen így ez a küzdelem?

– A drog elleni küzdelemben voltaképpen nem konkrétan a drogok léte ellen küzdünk. A közelmúltban került ki a nyilvánosság elé a kormány legalább két ciklusra kiterjedő drogstratégia-terve-

A TÖRVÉNYI SZABÁLYOZÁS KEVÉS, MERT FOLYAMATOSAN ÚJABB ÉS ÚJABB DROGOK JELENNEK MEG A PIACON ÉS EZEKET SZINTE LEHETETLEN NYOMON KÖVETNI. AZ ÚJ SZEREK HOSSZÚ TÁVÚ HATÁSAI MA MÉG BELÁTHATATLANOK. HELYES ÉRTÉKREND, JÓL MŰKÖDŐ CSALÁD ÉS POZITÍV PÉLDAKÉPEK KELLENEK AHHOZ, HOGY SIKERREL VEHESSÜK FEL A KÜZDELMET A DROGFOGYASZTÁS ELLEN — VÉLI DR. ZACHER GÁBOR TOXIKOLÓGUS.

Új nemzedék – A nemzetért (2.)

„AZ OKOKAT KELL MEGSZÜNTETNI”

Már a honfoglalás korában is használtak drogokat, vagy ahogyan a szaknyelv nevezi, pszichoaktív szereket. Igaz, a használókat nem drogfogyasztóknak, hanem sámánoknak hívták... Tulajdonképpen a rendszerváltás után terjedtek el hazánkban a különféle drogok. A rendszerváltás utáni szabadság behozta ezt is. Azelőtt más volt a helyzet: a „vasfüggöny” sok mindentől megóvott bennünket, így például a kábítószer elterjedésétől is.

– Hogyan modellezhető röviden a kilencvenes évek óta ezen a téren lezajlott folyamat?
– Először elkezdett emelkedni a szerhasználók száma. Közép-Európa százmilliós populációja a rendszerváltás után ugyanúgy akart élni, mint a nyugatiak. Ugyanazokkal az örömeikkel akarták átélni, mint ők, és ebbe beletartoztak a drogok is.

A TÖRVÉNYI SZABÁLYOZÁS KEVÉS, MERT FOLYAMATOSAN ÚJABB ÉS ÚJABB DROGOK JELENNEK MEG A PIACON ÉS EZEKET SZINTE LEHETETLEN NYOMON KÖVETNI. AZ ÚJ SZEREK HOSSZÚ TÁVÚ HATÁSAI MA MÉG BELÁTHATATLANOK. HELYSZERINTI ÉRTÉKREND, JÓL MŰKÖDŐ CSALÁD ÉS POZITÍV PÉLDAKÉPEK KELLENEK AHHOZ, HOGY SIKERREL VEHESSÜK FEL A KÜZDELMET A DROGFOLYASZTÁS ELLEN — VÉLI DR. ZACHER GÁBOR TOXIKOLÓGUS.

AZ OKOKAT KELL MEGSZÜNTETNI

Aztán megjelent sokféle kábítószer; a marihuánától az LSD-n és az amfetamin-származékokon keresztül, egészen a heroínig bezárólag gyakorlatilag mindenféle szerhez hozzá lehetett jutni. Utána, amikor az Európai Unió tagjaivá váltunk, a kábítószer-csempészes is jelentősen egyszerűbbé vált. Ez a helyzet azonban az elmúlt két évben gyökeresen megváltozott, mert megjelentek a piacra az úgynevezett dizájner drogok és ezek a szerek lényegesen átalakították a szerhasználatot. A dizájner drogok olyan vegyületek, amelyeket a kábítószerlistán szereplő tiltott anyagok apró változtatásaival állítanak elő, kijátszva ezzel a törvényt. Így aztán a klaszszikus szerek hiába illegálisak, ha ezek az új anyagok a legális oldalon állva származnak.

– Ezek hogyan hatnak az emberi szervezetre?

– Nézze, erre a kérdésre nem lehet általánosságban válaszolni. Mivel igen sokfélék, nem lehet ezeket egymással sem összehasonlítani. Vannak közöttük stimulánsok, hallucinogének; mindegyik más. Egy dologban azonban hasonlóak: nem tudunk semmit a hosszú távú hatásokról. Ugyanis még nem telt el annyi idő, hogy felhalmozódhatott volna megfelelő mennyiségű tapasztalat. Most ott tartunk, hogy léteznek ezek a szerek; vannak alkalmi használók és rendszeresen használók. Hogy tíz év múlva mi lesz ennek a következménye, ezt most még nem tudom megmondani.

– Nem reménytelen így ez a küzdelem?

– A drog elleni küzdelemben voltaképpen nem konkrétan a drogok léte ellen küzdünk. A közelmúltban került ki a nyilvánosság elé a kormány legalább két ciklusra kiterjedő drogstratégia-terve-

**Új nemzedék –
A nemzetért (2.)**

Dr. Zacher Gábor 1998 óta dolgozik a Péterfy Sándor utcai Kórház és Baleseti Központjának klinikai toxikológiai osztályán, mint osztályvezető főorvos. Vezetésével a kórházi osztály nemzetközi elismertségre tett szert. Évente körülbelül kilencezer embert kezelnek különféle mérgezések és függőségek miatt. Legtöbbször öngyilkosokat, illetve alkoholmérgezett és drogtúladagolásban szenvedő pácienseket látnak el. A főorvos személyét illetően említsünk meg még két érdekességet.

Dr. Zacher Gábor majdnem katonatorvos lett, mivel annak idején a Honvéd Kórház baleseti sebészetén kezdte pályafutását, és csak akkor került a toxikológiára, amikor gumiallergiája lett, és így munkája során nem tudott volna huzamos ideig át gumikesztyűt viselni. Vezetéskénevevel kapcsolatosan pedig talán több olvasó is a népszerű Zacher-tortára asszociálhat. Teheti ezt joggal, mivel a toxikológus dédnagyapjának unokatestvére nem volt más, mint Franz Sacher, Metternich herceg udvari cukrásza. Ő alkotta meg 1832-ben, a herceg leányának esküvőjére a mai napig igen népszerű tortafajta. A főorvos maga ugyan nem mester-cukrász, de saját bevallása szerint kedvenc édessége a mogyorós csokoládé, amit rendszeresen és nagy mennyiségben fogyaszt.

zete. Ez nyilván nem tökéletes, de az alapvető hozzáállás nagyon fontos. Tudniillik ebben a stratégiai tervezetben azt olvashatjuk: a szerhasználóknak kell elfogadniuk a nem szerhasználók értékrendjét, ők a példaképek és nem fordítva. Ez alapvető fontosságú. Egyébként pedig igyekszünk minél több információt átadni az embereknek annak érdekében, hogy minél kevesebben fogyasszanak pszichoaktív szereket. Ez a cél. Nem beszélve arról, hogy az új drogstratégiában egy sor olyan dolog is előkerül, mint a család szerepe, az iskola szerepe és a megfelelő értékrend kialakítása. Ezek nélkül nem lehet a helyzetet változtatni. A szerhasználat csak egy jelenség, aminek megvannak az okai. A jelenséget lehet erőszakkal, törvénnyel szabályozni, de tartósan, csak ezzel, nem érhető el a javulás. Ha a szerfogyasztást kiváltó okokkal nem tudunk semmit kezdeni, akkor azt kell mondjam: semmit sem ér az egész.

– Mégis melyek ezek az okok?
– Az általános értékrend válsága, a családmódel válsága és a példaképek

válsága. Ezekkel kell a mai fiataloknak együtt élniük, ahogy tudnak. Mert nézzük csak: milyen példaképeket látnak manapság maguk előtt? Papírcéleket, relatíve értéktelen emberek tömegeit, ami nem jó dolog. Vegyük csak a könnyűzenét. Itt sok olyan ember van, akire nem lehet felnézni. Ellenpélda is akad persze, mondjuk Geszti Péter, aki mind emberi oldaláról, mind az értékteremtés szempontjából jó példakép lehet. A legtöbben viszont csak csillognak, sok pénzt keresnek, állandóan a nyilvánosság előtt vannak, közben pedig abszolút papírfigurák, aki-

ket az első szél el tud fújni. Pedig a példakép pont arra kell, hogy az ember felnézzen rá; akinek az életéből, munkásságából tőket tud kovácsolni, és erőt tud belőle meríteni.

– Említette a családok szerepét is. Mit tehet a szülő?

– Sokszor kérdezik tőlem: „Miből vehettem volna észre, hogy a gyerek drogozik?” Többször elmondtam már: nem azt kell észrevenni, hogy szert fogyasztott; hanem azt, hogy valami nem stimmel nála. Ehhez persze folyamatos figyelem és kontaktus kell. A „mi újság?” sablonkérdésre általában azt felelik, hogy „semmi.” Ha azonban sokszor, kötetlenül beszélgetünk vele, megtudjuk, mi foglalkoztatja, vannak-e gondjai, és azt is hamarabb észrevesszük, ha megváltozik. Összességében egyetlen stratégia létezik: nagyon szeressük és ismerjük a gyereket.

– Egy-egy ember hivatása, beállítottsága

mennyire lehet döntő a szerhasználat szempontjából?

– Ha belegendol abba, hogy például a Vietnamban szolgáló amerikai katonának harminc-harmincöt százaléka heroinfelhasználó volt, akkor ez ugye érdekes

mivel a drogok úgy változtatják meg az embert, hogy azt nem tudjuk befolyásolni. Kiszámíthatatlanná teszi a szerhasználót. Kétségtelen, hogy meg kell próbálni segítséget nyújtani neki, de végérvényesen el kell távolítani a rend-

problémákat vet fel... Azzal viszont messzemenőig egyetérték, hogy a honvédségnél a szerhasználattal kapcsolatosan zéró toleranciát kell követni. Nagyon fontos előrelépés volt, amikor ezt annak idején bevezették. A honvédségben szerhasználóknak nincsen helyük,

szerből. Ez ugyanakkor az egész társadalomra vetítve általánosságban nem azt jelenti, hogy aki egyszer megbotlik, azt máris ki kell közösiíteni. Aki egyszer él ilyen szerrel, még nem lesz függő; tehát mindenképpen kell adni neki még egy lehetőséget, még egy esélyt.

Sereg, ami összeköt

Dávid és Góliát a 2010-es kecskeméti repülőnapon.

Ejtőernyős-balesetében elhunyt emlékére készített szobrot Hajagos Károly. Alkotása egy, az eget kémlelő sportolót ábrázol. A 85 éves kecskeméti amatőr művész több mint egy évig dolgozott ezen az emlékművön, egy kispasztikát nagyított két és fél méterre. A szobor hat négyzetméter vörösrézéből, több mint kétszáz lapocskával összehegesztésével készült, alkotója szeretné, ha egyszer a szolnoki laktanyába, a szolgálat közben elhunyt ejtőernyősök emlékfala mellé kerülne.

– Korábban is készítettem nagyméretű szobrokat, ezek közül az egyik a városi köztmető bejáratánál látható: egy hatalmas turul, süttői márvány talapza-

ton. A második világháború harcaiban elesett pilóták és hajózószemélyzet emlékére készült. A négyszáztizennyolc hős halott neve közt ott van vitéz Horthy István főhadnagyé is. A tragikus légi balesetet szenvedett sportrepülő tiszteletére egy Ikarusz-szobrot állítottam a jakabszállási repülőtéren. Lezuhant sporttársaim sírját pedig a repüléssel kapcsolatos kispasztikákkal díszítettem – mutatja a fényképeket az egykori vitorlázórepülő, akit pár éve még az ország legidősebb oktatópilótájaként ismertek.

Karcsi bácsi frissen végzett gépésztanusként került először repülőgépek közelébe. A második világháború alatt egy hadiüzemben, a Weisz Manfréd

Ikarusz-szobor talapzatán a pilóták szomorú himnusza, a Nádi sirató olvasható.

VETERÁN VITORLÁZÓRE-
PÜLŐ, NYUGÁLLOMÁ-
NYÚ RENDŐR ŐRNAGY,
IDŐS FŰTŐ, MÉRNÖ-
KÖKBŐL ÁLLÓ BARÁTI
TÁRSASÁG. VALÓSZÍNŰ-
LEG NEM IS ISMERIK
EGYMÁST, A HOBBIJUK
MÉGIS ÖSSZEKÖTI
ŐKET: A HONVÉDSÉG, A
HADITECHNIKA IRÁNTI
RAJONGÁS.

Művekben kapott munkát: a Messerschmitték alkatrészeit gyártották. Először vitorlázni tanult meg, aztán újabb és újabb gépekből vizsgázott le. Volt oktatópilóta, több mint húsz típusra szerzett szakszolgálati engedélyt. Hatvankét évet repült, közben megalapította a nyárlőrinci repülőteret. Az ország első motoros sárkányát is ő szerelte össze. A hármashatár-hegyi egyik hangár parancsnokától megtudta, hogy egy angol pilóta gépét őrzik. Nagy volt körülötte a titkolózás, engedély nélkül még az épület közelébe sem mehetett senki.

A legértékesebb lapokat általában az ócskapiacokon lehet beszerezni.

Addig könyörgött, hogy végül beengedték az épületbe. Gyorsan lemérte a szerkezet főbb részeit, és iszkolt kifelé a hangárból. Otthon aztán megépítette a sárkányt, de hivatalosan sosem repülhetett vele: az '50-es évek elején a légügyiések attól féltek, hogy a levegőben akar disszidálni.

KATONAÉLET KÉPESLAPOKON

Több mint száz év katonatörténelmet őriz Kecskemét melletti otthonában Sebestyén Imre. A nyugállományú rendő-

tára. Harminchét témakörbe rendezett, negyedmillió kolekcijával az egykori ifjúságvédelmi nyomozó ma az ország egyik legnagyobb magángyűjtője. Tagja az Országos Képes-levelezőlap Gyűjtők Egyesületének, több mint kétszáz alkalommal mutatta be gyűjteményének egy-egy kis szelétét. A HUNFILA nemzetközi képeslevelezőlap-kiállításokon 2004-től minden évben elnyerte az első díjat, általában a zsűri és a közönség különdíját is ő „szokta” hazavinni. A katonaelet vidám és kevésbé vidám pillanatait bemutató képeslapjait nyáron Szabadszálláson, a helyi nyugállományúak klubja által szervezett kiállításon láthatták az érdeklődők.

– Korábban is voltak katonai témájú képeslapjaim, de tematikus gyűjtésüket csak a sorkatonai szolgálat szüneteltetése után kezdtem el. Akkor még csak arra gondoltam, hogy így azok a fiatalok is megismerhetik majd egy kicsit a katonák életét, hősiességét, a háborúk borzalmaikat és a sereg vidám oldalát, akik sosem viseltek egyenruhát – mondta Sebestyén Imre. – A kiállításokon viszont kiderült, hogy az idősebb korosztály is szívesen „nosztalgiazik” a képek előtt, hiszen a katonai témájú képeslapok mára már szinte teljesen eltűntek: antikváriumokban alig lehet ilyet találni, legfeljebb a régi gyűjtők hagyatékából kerül néhány darab az Ecseri úti piacra.

A háborús képeslapokra, a tábori le-

velezőlapokra és a pár évtizeddel ezelőtti feladott humoros lapokra írt sorok egy feledésbe tűnő korszakot idéznek fel.

– A frontról küldött képeslapok nagyon szűkszavúak, mert a tábiori postát cenzúrázták. Jószerével csak annyi szerepel rajtuk: „Jól vagyok.” Sok esetben nem is képeslap, hanem egy fotó hátuljára írták a szöveget – mutat egy, a Donkanyarból küldött lapot a gyűjtő.

Annak ellenére, hogy a képeslapok helyett mostanában az e-mail és az sms a divat, Sebestyén Imre hűsvétkor és karácsonykor úgy ötven üdvözlőkártyát elküld az ismerőseinek és a rokonoknak – a tízedére sem szokott választ kapni.

HARCOKSIEZRED A NAGYSZOBÁBAN

Sosem volt katona, mégis rajong a seeregért Szőke László. A 73 éves kecskeméti ezermester sorozatban gyártja a működőképes kis harcokcsikat, évtizedekig gyűjtötte az egyenruhákat, és századosi prourol tagja a helyi hagyományörző egyesület díszorségének.

– A háború után, nyolcevesen már „sa-

ját” igazi tankom volt: a kecskeméti vasútállomás mellett „találtam”, az oroszok lötték ki. Nyitott búvónyílása szinte csalogatta a fiúkat. Ettől kezdve rajongok a „hernyótalpakért”, már gyerekefajjal eldöntöttem, hogy harcokcsizó tisztlészek – emlékszik vissza Laci bácsi.

– Életem talán legszebb napja az volt, amikor megkaptam a katonai behívót, de aztán az örömből gyorsan üröm lett: hazaküldtek, mert a sorozóorvos valami zúrt talált a szívemenél.

Katona ugyan nem lehetett, a se-regtől mégsem akart elszakadni: elkezdte gyűjteni az egyenruhákat, „törzsvásárlója” volt az ócskapiacoknak. A második világháború előtti évekre „specializálódott”, több mint hatvan fajta uniformist több kiállításon is bemutatva, legbizsőbb hiánytalan magyar páncélos-öltözétére volt.

– Pár éve eladtam az egész gyűjteményt, mostanában megint a tankok töltik ki az életemet – rendezgeti saját harcokcsiezredét Laci bácsi. – Az első úgy harminc évvel ezelőtt raktam össze, de a „nagyüzemi” gyártást csak jóval később kezdtem meg, amikor fűtő lettem a megyei bíróságon. Rengeteg szabadidőm lett, egy tank egy fűtési szezon alatt készül el: összel fűtöm a kazánt, aztán mire megérkezik a tavasz, kész is a legújabb makett. A motor kivételével minden egyes alkatrészt magam tervezek, és saját kezűleg készí-

őrnagy ötven éve gyűjti a képeslapokat, közel 250 ezer darabos, témakörök szerint rendezett kollekcijának jelentős része katonai témájú, a legregbbieket még az első világháború előtt adták pos-

A szobor sorsa évek óta bizonytalan, egyelőre Karcsi bácsi őriz otthon.

Tankjai közül már sokat elajándékozott Szőke László.

tek el. Képek, rajzok, katonai folyóiratok, modellezőújságok alapján dolgozom, sűrűn lapozom a Magyar Honvédet is. A makettjeimet alumíniumlemezről, kevés fa és műanyag felhasználásával, méretarányosan készítem, mind-egyikben két villanymotor van; vezetékes távirányítókkal vezérelhetők.

Laci bácsit a Hadtörténeti Múzeumban is ismerik: volt itt kiállítása, és néhány harckocsi-alkatrésszel is gyarapította a múzeum gyűjteményét. Az egyiket, egy Királytigris lánzfeszítő kerekét egy lakatosműhely mellett „találta”, a mester drót csévélésére használta. Egy Párdac négy futógörgőjére egy fuvarosnál figyelt fel – ezek voltak a lovas kocsi kerekai; egy Panzerkampfwagen I (PZ-I) könnyű harckocsi lánctalpat pedig az egyik ház udvarán vette észre: a virágoskertet kerítették körbe vele.

MAGYAR GYÁRTMÁNYÚ GRIPEN

A világ első és eddig egyetlen kétüléses, rádióirányítású, gázturbinás Gripen modelljét egy kecskeméti és kiskunfélegyházi mérnökökből álló baráti társaság készítette el. Az 1:5,5 méretarányú JAS-39 modell teljes műanyag szerkezetét (törzs, szárny, kacsza stb.) Fekete József gyártotta le. A H-Fém 160N típusú, kerozin-hajtású turbinát, a teljes futóművet Horváth János tervezte és készítette el, a pilótafülke, a futómű beépítése és a világítás Lőrincz László munkája, a festést pedig Molnár Lajosra bízta, aki még arra is figyelt, hogy kopások és koszmomok is legyenek a modellen.

A harckocsik minden egyes kis darabja saját készítésű

– Gyerekkorom óta modellezek, 1972-től 1981-ig szabadon repülő kategóriában, utána tizenhárom évig az F3B-ben voltam válogatott. A barátaim 2000-ben elcsaltak a mátyásföldi reptérre, ott láttam életemben először Jet modellt. Már ott elhatároztam, hogy nekem ilyen kell! – emlékszik vissza sugárhajtóműves versenyzésének a kezdetére Horváth János, aki nemcsak hajtómű-konstruktőr, de a Gripen „pilótája” is.

– A baráti társaság tagjai először egy Albatroszt építettek, aztán 2003 környékén „elkezdték játszózni” egy Gripen gondolatával.

Hat és fél év munkája, de a mérnökök még mindig találnak fejleszteni valót rajta.

– Összegyűjtöttünk minden képet, műszaki leírást és prospektust, amit a Gripenekről találtunk – kapcsolódik a beszélgetésbe Fekete József, a csapat „sárkányosa”. – A következő repülőnapon aztán közelről is láttunk JAS-39-est, a svéd pilóták azt is megengedték, hogy lefotózzuk. A kecskeméti légbázis tisztjei segítségével pedig felvettük a

kapcsolatot a Saab budapesti képviselővel, ahonnan megkaptuk az együléses gép tervrajzát. Viszont ilyen modell már létezett, azért döntöttünk a kétüléses mellett. Közben a jakabszállási világbajnokságon összeharagkoztunk a Gripen gyár egyik gyártmányfejlesztőjével, akitől később sok segítséget kaptunk. A honvédség pedig engedélyezte a Gripenek fotózását – több ezer felvételt készítettünk, hogy a gépünk minél inkább élethű legyen.

A „magyar” Gripen minden „porcikájában” működőképes: egy tankolással 8-10 percet tud repülni, végsebesség-

ge úgy 300 km/h. A modellen minden funkció (ívelő, csűrő, oldalkormány, fékek stb.) ugyanúgy működik, mint az eredetin. A modell hat és fél év óta készül, de még mindig vannak olyan apró részletek, amelyeket ki kell dolgozni. A konstruktőrei most például azon törik a fejüket, hogy a szárnyvégei ugyanúgy tudjanak füstölni, mint az eredetie.

VAN MÁSIK!

Mindig új gépről álmodik

AMIKOR ARRA KÉREM RÉVY LÁSZLÓT, HOGY MUTATKOZZON BE, A KÖVETKEZŐKET MONDJA: — HIVATALOSAN VITORLÁZÓREPÜLŐ VAGYOK, DE „ŐRÜLTNEK” VAGY „MEGSZÁLLOTTNAK” IS SZOKTAK NEVEZNI. PERSZE VITORLÁZÓREPÜLŐ, DE NEM MELLESLEG ÉPÍTETT EGY ZÖGLING TÍPUSÚ VITORLÁZÓ REPÜLŐGÉPET, VALAMINT ÉLETHŰEN REKONSTRUÁLTA KVASZ ANDRÁS TECHNIKUS SZÁZ ÉVE ÉPÍTETT REPÜLŐGÉPÉT, A KVASZ I-EST. DE VAJON MI LESZ A KÖVETKEZŐ? HA LESZ EGYÁLTALÁN...

HADIKRÓNIKA – OKTÓBER

Ugye emlékeznek még Eötvös Gábor zenebohó híres „Van másik!” jelenetére? Nos hát Laci bácsi saját hasonlata szerint körülbelül úgy van a történelmi repülőgépekkel, mint a zenebohó a hangszerekkel: mindig van másik. Legalábbis eddig volt... Révy László saját bevallása szerint tizenegy évesen kezdett repülni – amire viszont akkor csupán egy hamis buszberlet jogosította fel. Íratmám azt, hogy már akkor is a nagy elődöket utánozta, hiszen a Balatont először átrepülte Lányi Antal hadnagy is csak a földet érés után tette le a pilótavizsgát... Hősünket különben már fiatalon is vonzózták a régi járművek, csak akkor még a földön járt, és oldtimer autókkal foglalatokodott. Olyannyira, hogy

pilógépét, a Kvasz I-est” – meséli nevetve a „megszállott”. Az eredeti repülőgép 1910-ben készült el. Építője 1911-ben a Rákosmező felett végzett körrepüléssel megnyerte a Sacellary György országgyűlési képviselő által kitűzött 500 koronás díjat. Aztán 1911–1914 között Magyarország hetven helységében végzett bemutató repülést, hozzájárulva ezzel a magyar aviatika népszerűsítéséhez. Kvasz az első világháborúban pilótaként teljesített katonai szolgálatot, és gépével együtt fogságba esett. A Révy-féle rekonstrukció teljesen autentikus: minden része és alkatrésze az eredeti szerint készült el, a motorja is korabeli,

a háromhengeres Anzani. (Ugyanilyen motor húzta át Blériot repülőgépét 1909-ben a La Manche csatorna felett.) A tíz méteres fesztávolságú, 260 kilós, többségében kőrisfából készült szerkezet különben tényleg mint ha visszarepítene a szemlélőt az időben – ha már másképp nem tud felemelkedni. Révy László még mindig roppant vidáman ugyanis azt meséli, hogy korábban a légtügyi hatóság nem adott repülési engedélyt ennek a történelmi gépnek. Ekkor repülőmémők ismerősök azt javasolták: erősítsék meg a gépet úgy, hogy az úgynevezett ultralight kategó-

riába essen. Ez a módosítás azzal járt, hogy az eredeti 200 kilogrammos tömeg helyett a repülőgép 60-70 kilóval többet nyom. Így viszont hiába kapott most már repülési engedélyt, felszállni még úgy mond „ultralight” tömegű pilótával sem tud, pusztán ötven kilométeres sebességgel szalad a kifutón, miközben kisebb ugrásokat hajt végre.
– Éjszakánként felriadok álomból, azon gondolkodom, hogy mit lehetne kezdeni ezzel a géppel, amely így voltaképpen múzeumi darab. Az lenne a

megoldás, ha becsúszhatna a Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeumba, akkor az érte kapott pénzből megépíteném a Kvasz II-est, ami már valóban tudna repülni. Csak hát ehhez támogatókat kéne találni – ábrándozik kissé elkomolyodva Laci bácsi.

Aztán már újra mosolyog, és mintha ez a mosoly azt tenné: „Ne féltsetek, eddig mindig volt másik, most is lesz majd!”

1849. OKTÓBER 10. A hadbírótság ítélete nyomán, Pesten felakasztották Csány Lászlót (illusztrációnkon), aki az 1848/49-es forradalom és szabadságharc idején kormánybiztosként a dunántúli, majd az erdélyi hadsereg harcképességének fenntartása érdekében tett rendkívül sokat. Gróf Batthyány Lajos mellett egyébként ő volt a szabadságharc legmagasabb rangú kivégzett polgári vezetője. Csány Lászlóval együtt vezették a bitófa alá Jozsef Jánost. Nyitra, Pozsony, illetve Komárom korábbi kormánybiztosát; az ő veszítet valójában a lipótvári erőd megszerzésében betöltött szerepe okozta.

1479. OKTÓBER 13. A kenyérmezei csatában Báthory István erdélyi vajda és Kinizsi Pál (a képen) egyesített serege fényes győzelmet aratott az Erdélybe betörő oszmán haderő felett. Az összecsapást delután egykor a várakozást elunó – létszámfőlényben lévő – törökök kezdték, s mármár úgy látszott, hogy felül is kerekednek, amikor megjelentek Kinizsi csapatai, s öldöklő küzdelemben legyűrték az ellenséget. A harc delután öt óra körül ért véget, s az a török–magyar háborúk egyik legvéresebb epizódjaként vonult be a történelembe. Az oszmánok egyébként 1479. évi hadjárattal befolyásukat akarták megszilárdítani Moldvában és a Havasalföldön, egyúttal véget kívántak vetni a törökellenes magyar–román összefogásnak.

1945. OKTÓBER 15. Miután megpróbálta megmérgezni magát, kivégezték a hazaárulás vádjával perbe fogott Pierre Laval francia politikusát, aki a második világháború alatt a Németországgal kollaboráló Vichy-kormány politikáját irányította. 1903 és 1920 között a szocialista párt tagja volt, 1914-ben képviselővé választották; e minőségében az első világháború tárgyalások úton történő lezárása mellett szállt síkra. Mint államminiszter, Laval 1940-ben lett tagja Pétain marsall kabinetjének: elsősorban ő vette rá a kormányt arra, hogy Franciaországban maradjon és fogadja el a fegyverletételt. 1940 decemberében Pétain eltávolította, ám 1942-ben ismét kormányfő lett, s vállalta, hogy a német ipar számára francia munkaerőt biztosít, egyúttal beleegyezett a zsidók deportálásába is.

1805. OKTÓBER 21. A Trafalgar-fok közelében vívott tengeri csata során életét vesztette a brit hajóhadat irányító Horatio Nelson admirális. Nelson 12 évesen lépett a flotta szolgálatába, s 39 esztendőskorában lett ellentengernagy. Egy évvel később (1798. augusztus elsején) pedig – mint a földközi-tengeri angol hajóraj parancsnoka – Abu-Kírnál szinte teljesen megsemmisítette a francia flottát. Trafalgarnál – ahol végül hajóhada döntő győzelmet aratott a francia–spanyol armada felett – merész taktikát dolgozott ki, amelynek sikere erősen kétséges volt. Tudta ezt ő maga is, mert az összecsapás előtt megírta végrendeletét, a csata során pedig legdíszesebb egyenruhájában – rajta az összes kintüntetésével – állt a VICTORY fedélzetén, hogy irányítsa flottáját. Biztos célpontot nyújtott ezzel az ellenség mesterlövészeinek, akik nem is hagyták ki a kínáló alkalmat.

1962. OKTÓBER 28. Lezárult a Kubába telepített szovjet közép-hatótávolságú ballisztikus rakéták miatt az Amerikai Egyesült Államok és a Szovjetunió között kiborított katonapolitikai konfliktus. Az egyik működőképes indítóállásról október 14-én készített felvételt az amerikaiak U-2-es kémrepülőgépe; a felfedezésről John F. Kennedy amerikai elnök (a képen) 22-én tájékoztatta a nyilvánosságot televíziós beszédében, majd Kubát haditengerészeti blokádlá vonta (Kennedy a „karantén” kifejezést használta, egy blokádlá törvényessége ugyanis nemzetközi jogi szempontból erősen megkérdőjelezhető volt). Az atomháborúval fenyegető helyzetet végül sikerült békésen lezárni: miután az amerikaiak vállalták, hogy nem hajtják végre inváziót Kuba ellen, s kivonják a Törökországba telepített rakétáikat, a szovjetek leszerelték a Kubában létesített rakétatámaszpontjaikat.

Szeptemberi keresztrejtvényjatekunk megfejtései: Abdurrahman pasa, Lotharingiai Károly, Fiáth János, Petneházy Dávid, Savoyai Jenő.

Nyerestűnk: Rózsahegyi Zita Katalin. A nyereményt postán küldjük el.

Az e havi keresztrejtvény hat megoldását október 21-ig várjuk a magyarhonved@armedia.hu e-mail címre. A szerencsés nyertes a Zrínyi Média egyik kötetét, a Szabó József–M. Szabó Miklós szerzőpáros által jegyzett „A magyar katonai repülés története, 1938–2008” című könyvet kapja.

